Leto LXXV., št. 77 Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, torek 6. aprila 1943-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 12.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Udejstvovanje topništva in izvidnic v Tunisu

Italijanska podmornica na Atlantiku potopila dva parnika — Bombardiranje pristanišč v Boni — 16 sovražnih letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 5. aprila naslednje 1045. vojno poročilo:

V Tunisu delovanje topništva in izvidniških skupin. Italijanske in nemške letalske skupine so bombardirale pristaniške naprave v Boni in večkrat zaporedoma napadle sovražno zaledje ter zažgale nekaj deset motornih vozil.

Včeraj je bilo uničenih 12 sovražnih letal, 8 v bojih, 4 pa po protiletalskih baterijah.

Nemška letala so v bližini luke Bougie zadela s torpedom 8000 tonski trgovski parnik.

Neapelj, Sirakuza, Palermo in Carloforte so bili včeraj predmet sovražnih letalskih napadov, ki so v prvih dveh mestih povzročili škodo znatnega obsega na javnih in zasebnih poslopjih. Beležijo 220 smrtnih žrtev in 387 ranjenih v Neaplju, 4 mrtve in 20 ranjenih v Sirakuzi, 12 mrtvih in ranjenih v Carlefortiju. — V zraku nad Neapljom sta bili sestreljeni 2 sovražni letali, dva izmed bombnikov, ki so se udeležili napada na Carloforte, je protiletalsko topništvo zbilo v morje v bližini Mercuredduju.

Naša podmornica, ki operira na Atlantiku pod poveljstvom ladijskega poročnika Rossettija Marija iz Imperije, je potopila grški 3000 tonski parnik »Gramicos«, ki je bil natovorjen s piritom, namenjenim v Anglijo, in 3000 tonski angleški parnik »Celtic Star«.

V akciji proti sovražnemu konvoju v vzhodnem Sredozemlju, ki smo jo navedli v poročilu št. 1044. z dne 4. aprila t. l., so se odlikovali naslednji piloti: kapitan Reyer Alfredo z Dunaja, narednik-vodnik Giuntoli Alberto iz Florence, narednik Fedi Guido iz Pistoje in narednik Cartini Giovann iz Marseilla.

Zmagovita akcija torpednih letal pred Tobrukom

S sredozemskega oporišča, 5. aprila. s. (Od posebnega poročevalca agencije Stefani). Dne 3. t. m. ob 11.30 je odsek torpednih letal z nekega oporišča v vzhodnem Sredozemlju izvedel zmagovito akcijo, ki je bila navedena v poročilu št. 1044. Akcija se je izvršila kakih 15 km severno od pristanišča Tobruk, do kamor so prispela ofenzivna izvidniška letala navzlic slabemu vremenu, ko so zagledala konvoj, sestavljen iz 4.000tonske petrolejske ladje, neke manjše petrolejske ladje in ene oborožene stražne ladje. Kljub najsilovitejšemu protiletalskemu odporu konvoja, so se naša torpedna letala takoj vrgla proti cilju in istočasno z dvema torpedoma zadela večjo ladjo, ki se je razklala na dvoje pred očmi naših letalcev. Torpedo je bil spuščen iz najnižjega poleta, tako da bi bila kmalu granata sovražnega topa, ki je eksplodirala v morju, zadela letalo voditelja eskadre, ki se mu je pa vendarle posrečilo ostati v zraku in doseči letališče po hudi borbi s slabim vremenom, ki je trajalo ves čas poleta.

Pomen italijanske vojne mornarice

Madrid, 5. aprila. s. Rimski poročevalec lista »Arriba« piše v zvezi z novimi imenovanji na visoke položaje v italijanski mornarici, da utegnejo biti ta imenovanja pomembna v zvezi s tuniško bitko in njenim verjetnim razvojem. Če bi za italijansko brodovje napočila ura boja piše list, se bo to brodovje odločno izkazalo v vsej svoji moči, tako po hrabrosti svojih voditeljev kakor svojih mornarjev. Prvi, ki o tem prav nič ne dvomijo, so Angleži.

Navdušeno sprejeta zastava junaškega polka

Udine, 5. aprila. s. Naše mesto je z mogočnimi manifestacijami sprejelo zastavo 8. planinskega polka divizije »Julia«. Zastava je bila odlikovana z zlato svetinjo v vojni z Grčijo in je na boljševiškem bojišču vodila planince k novim junaštvom. Na postaji so se zbrale vse oblasti na čelu s prefektom zveznim tajnikom in poveljnikom obrambe. Na trgu pred postajo pa se je zbrala ogromna množica, ki je navdušeno vzklikala, ko se je prapor, ki so mu bile izkazane vojaške časti, v častnem spremstvu pojavil na trgu. Tudi po glavnih ulicah mesta vse do vojašnice 8. planinskega polka so se vrstile navdušene manifestacije.

Duce o pomenu španske vojne

Predgovor za knjigo, posvečeno spominu v Španiji padlih Italijanov

Rim, 5. aprila s. Duce je napisal za knjigo »V[illegible]« [illegible] tale predgovor:

»Plemeniti in sveti trud, ki se mu je posvetil oče Pietro da Varzi je našel svoj izraz v tej knjigi, ki ne vsebuje le seznama slavnih imen, temveč predstavlja obenem zgodovinsko listino največje važnosti, kajti sleherno ime je v njem dokaz najvišje žrtve. Španska vojna je bila za italijanske legionarje zares vojna za zmago ideala: osvoboditev Španije in Sredozemlja sleherne boljševiške grožnje. Francova Španija je v tej srditi borbi odkrila svoje velike tradicionalne bojne in domovinske vrline in s tem, da je rešila samo sebe, je rešila tudi evropski zapad in razblinila nesrečno Ljeninovo prerokovanje.

Dogodki teh zadnji let ki so se začeli skoraj takoj po zaključitvi španske vojne so spomine nanjo nekoliko zabrisali. Toda dovolj je, ako se nanjo povrnemo vsaj za hip da spoznamo, da tudi tedanja vojna ni bila državljanska vojna v nacionalnem smislu te besede temveč vojna v evropskem in svetovnem smislu. V razvrstitev vojsk se je mešala razvrstitev idej in režimov. Na splošno je bila vojna med fašizmom in antifašizmom vojna med Židi framasoni, demokrati, liberalci, komunisti, anarhisti in z njim bolj ali manj odkrito povezanimi vladami raznih držav, vštevši Zedinjene države Severne Amerike na eni strani na drugi strani pa so bile Španija, Italija Nemčija in prostovoljski oddelki drugih narodov. V mnogo širšem smislu se sedaj ta pojav ponavlja pred našimi očmi, zlasti v tem razdobju medkontinentalne vojne.

Knjiga, ki jo je oče Pietro da Varzi s tolikšno skrbjo pripravil, in spomenik ki se na njegovo pobudo dviga v bližini Saragosse, posvečujeta na eni strani žrtve italijanskih legionarjev za vsa stoletja, na drugi strani pa pričata o živem bratstvu med narodoma Španije in Italije. Hvaležni smo očetu Pietru da Varziju za njegov trud, ki izhaja iz vere v domovino ter iz skupne sredozemske in krščanske civilizacije. Še globljo hvaležnost pa mu bodo izkazale družine slavnih mrtvih in vseh, ki so preživeli špansko državljansko vojno in so ponosni da so v njej sodelovali, saj so sodelovali pri svari, ki je dovolj velika, da navdahne s ponosom in pritisne pečat plemenitosti v življenju bojevnika in v zgodovini naroda. — *Mussolini.*«

Zahvala turinskih delavcev Duceju

Turin, 5. aprila, s. V prostorih sindikata industrijskih delavcev se je vršila dobro obiskana skupščina zaupnikov in poročevalcev v posameznih tvornicah kovinsko-mehanične stroke v našem mestu. Množica zbranih je po pojasnilih o nalogah delavca v tem zgodovinskem trenutku soglasno izrazila svojo trdno voljo, da poveča delo za Domovino v orožju. Eden izmed delavcev je stavil predlog, ki je bil takoj z navdušenjem sprejet, da se odpošlje Duceju brzojavka, ki naj izrazi globoko hvaležnost vseh delavcev za ukrepe, ki se napovedujejo na bližnji »praznik dela«.

Razstava italijanskih slik v Zagrebu

Zagreb, 5. aprila. s. V prostorih »Enitac« je bila otvorjena razstava reprodukcij slik starih italijanskih mojstrov in slik italijanskih kraljev. Otvoritve se je udeležil hrvatski minister za narodno vzgojo prišli pa so tudi Kr. italijanski minster, Kr. generalni konzul in mnoge druge italijanske in hrvatske osebnosti. Razstava, ki je zelo originalno in z dobrim okusom prirejena, je vzbudila živo občudovanje občinstva in zagrebških listov.

Dva italijanska kulturna tedna v Nemčiji

Braunschweig, 5. aprila. s. Na pobudo krajevnega odseka Italijansko-nemškega društva bo v Braunschweigu od 10. do 18. aprila prirejen umetniški teden, posvečen Italiji. Ob tej priliki bodo predvajali razne italijanske opere in gledališke igre, kakor tudi najznačilnejše filme italijanske projzvodnje. Vse te prireditve bodo dopolnjevala predavanja. Pri prireditvah bodo sodelovali tudi italijanski umetniki.

Dunaj, 5 apr s. Včeraj se je na Dunaju začel Verdijev teden Čeprav zaradi vojne otvoritev ni imela uradnega značaja, je bil njen kulturni in umetniški pomen zelo velik. V navzočnosti izbranega občinstva povabljencev in državnega voditelja Baldurja von Schiracha, italijanskega Kr. veleposlanika Dina Alfierija in generalnega konzula Romana je šef kulturnega urada dunajskega državnega vodstva g. Thomas, ki je pripravil Verdijev teden, otvoril prireditve z Verdijevo razstavo pod naslovom »Verdi na Dunaju«, ki je nameščena v dvoranah državne opere. Ekse Dino Alfieri si je nato v spremstvu državnega voditelja v Schiracha ogledal razstavo, ki je sicer manjša po obsegu, ki pa zgovorno odkriva kult Verdija na Dunaju in potrjuje veliko popularnost italijanskega skladatelja v tem velemestu od vprizoritve prve opere točno pred 100 leti nadalje.

Bolgarska trgovinska pogajanja z Nemčijo

Sofija, 5. aprila. s. Bolgarsko odposlanstvo bo jutri odpotovalo v Berlin, da se udeleži pogajanja za sklenitev novega bolgarsko-nemškega sporazuma o trgovski izmenjavi.

De Gaulle ni zaželjen v Severni Afriki

Lizbona, 5. aprila. s. Agencija Reuter obvešča, da je general Eisenhover, vrhovni poveljnik ameriških čet v Severni Afriki, prosil generala De Gaullea, naj odloži svoje nameravano potovanje v Francosko severno Afriko.

ODBITI SOVJETSKI NAPADI PROTI KUBANSKEMU MOSTIŠČU

Hude sovražnikove izgube ljudi in materiala — Na zapadu sestreljenih 29 angleških in ameriških letal

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 5. aprila. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovjetske čete, močne več divizij, so včeraj začele pričakovani napad proti vzhodni fronti kubanskega mostišča. Vedno znova ponovljeni napadi, ki so jih podpirali močno topništvo in številni oklopni vozovi, so bili po zaslugi nemških in rumunskih čet razbiti z velikimi sovražnikovimi izgubami ljudi in materijala. Borbe še trajajo.

Lastna napadalna akcija vzhodno od Orla je potekla uspešno.

Na ostali vzhodni fronti je bilo samo južno od Ilmenskega jezera in pred Petrogradom živahnejše krajevno bojno delovanje.

Na tuniški fronti je potekel dan ob krajevnem izvidniškem delovanju in nastopanju napadalnih oddelkov mirno. Letalstvo je z močnimi silami obstreljevalo zbirališča sovražnikovih motornih vozil in voz ter šotore in topniške postojanke. Nemški lovci so dosegli osem letalskih zmag.

Bojna letala so na morju pred Bougijem napadla veliko sovražnikovo tovorno ladjo in jo hudo poškodovala.

Mešani oddelki angleških in ameriških letal so napadli včeraj podnevi področje Pariza. Zaradi bombnih zadetkov v stanovanjskih predelih, mestnih napravah in tudi na sportnih prostorih je imelo prebivalstvo več sto smrtnih žrtev in ranjenih. Med tem terorističnim napadom in drugimi sovražnikovi poleti nad zasedeno ozemlje in Norveško je bilo sestreljenih 19 letal. Izgubljena so bila tri lastna letala.

Preteklo noč so angleška letala brez načrta metala rušilne in zažigalne bombe pretežno na podeželske kraje na severnem nemškem obalnem ozemlju. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 10 napadajočih bombnikov.

Nezlomljiv odpor nemških in rumunskih čet

Berlin, 5. aprila. s. Kakor je bilo pričakovati, so včeraj boljševiki izvršili nove napade proti kubanskemu mostišču. Sovjetske pehotne divizije in oddelki tankov ki so se vrgli v napad v zaporednih valovih in ob podpori močnega topniškega ognja, pa so naleteli na nezlomljiv odpor nemško-rumunskih čet. Sovražnik je izgubil številne tanke in je pustil v naših rokah mnogo ujetnikov Boji še vedno trajajo.

Vzhodno od Orla so nemške čete z uspehom zaključile vrsto krajevnih efenzivnih operacij.

Južno od Ilmenskega jezera in na bojišču pri Petrogradu so propadli ponovljeni boljševiški napadi.

Sovjeti so doslej izgubili 37.283 letal

Berlin, 5. aprila. s. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so Sovjeti od začetka sovražnosti pa do danes izgubili 37.283 letal. Oddelki vojske so od tega sestrelili 1177 letal.

Sovjetski porazi na finskih bojiščih

Helsinki, 5. aprila, s. Finsko uradno vojno poročilo pravi: Na Karelskem bojišču izvidniško delovanje na obeh straneh. Na srednjem odseku istega bojišča je bil zavrnjen sovjetski oddelek, ki je napadel nekatere prednje finske postojanke ob podpori topniškega ognja in metalcev bomb. Zavrnjen je bil po kombiniranem nastopu finskega topništva in pehote. Sovražnik je pustil na terenu polovico svojih efektivov.

Na srednjem odseku bojišča na ožini Aunus je bil odbit poskus sovražnega napredovanja z izgubami.

Finske letalske sile so bombardirale in obstreljevale s strojnicami železniške naprave in sovjetske avtomobilske kolone v sovražnem zaledju. Sovjetska letala so osamljeno preletela obalo finskega zaliva, a je protiletalska obramba zavrnila vse napadalce.

Ameriška letala bombardirala Pariz

Pariz, 5, apr. s. Severnoameriški bombniki so včeraj popoldne napadli mesto Pariz. Po doslej dospelih vesteh je bilo porušenih mnogo zasebnih poslopij. Število mrtvih prekaša 100.

V letalskih bojih nad obalnim področjem severne Francije je bilo po doslej dospelih vesteh sestreljenih 7 ameriških bombnikov in veliko še neugotovljeno število sovražnih lovcev.

Berlin, 5. aprila, s. V zvezi s terorističnim bombardiranjem, ki so ga preteklo nedeljo izvršila ameriška letala nad Parizom, se doznavajo še naslednje podrobnosti:

Bombe so bile odvržene tudi na sportne prostore med prireditvami. Razen tega je bil zadet tudi hipodrom, kjer so se prav sedaj otvorile Konjske dirke in kamor je prišlo na tisoče gledalcev. Tudi na neko drugo sportno igrišče, kjer se je pravkar vršila tekma v korist vojnim ujetnikom, so ameriška letala odvrgla bombe. Razen nad 100 mrtvih je bilo zabeleženo tudi precej visoko število ranjenih.

Anglosaške letalske izgube nad zasedenim ozemljem

Berlin, 5. aprila. s. Kakor se doznava iz vojaškega vira, je britansko in ameriško letalstvo ob priliki včerajšnjega napada na Pariz in med drugimi letalskimi napadi na zasedena ozemlja na zapadu in obalno ozemlje Norveške, izgubilo 19 letal, med katerimi je veliko število štirimotornih bombnikov. Nemško letalstvo pa je v spopadih s sovražnimi lovci izgubilo samo 3 letala.

Angleška admiraliteta tolaži javnost z lažnivimi trditvami

Berlin, 5. aprila. s. V zvezi z novo »Dönitzovo ofenzivo, proti sovražni plovbi piše list »Zwölfuhrblatt«, da je prvi lord admiralitete Alexander, očitno z namenom, da bi pomiril angleško javnost glede potopitev, zabeleženih v mesecu marcu, smatral za potrebno, da javi, da se je v zadnjih 8 mesecih celokupna trgovinska tonaža Velike Britanije povečala za najmanj 2 milijona ton navzlic vsem potopitvam, ki jih je javil sovražnik.

Ta izjava, pripominja nemški list, je vzbudila v Londonu in v vsej Veliki Britaniji največje presenečenje, zlasti če se pomisli, kako britanski pomorski strokovnjaki opisujejo sedanji položaj na morju. Za optimiste bi torej morala biti vojna po Alexandrovih trditvah že dobljena. Pesimisti pa se ne zadovoljujejo s čenčami in raziskujejo registre in letna poročila družbe »Donadson line Litd«, v Glasgowu in si iz teh podatkov ustvarjajo mnenje, ki je povsem nasprotno tistemu, ki bi ga angleši dražvniki hoteli trositi kot pristno.

Lizbona, 5. aprila. s. Portugalski parnik »Fooa« je rešil 9 brodolomcev z neke anglosaške ladje, ki je bila torpedirana blizu Madeire.

Rumunija slavi Ducejevo letalstvo

Pomembna proslava 20 letnice italijanskega letalstva v Bukarešti — Italijansko-rumunsko bratstvo

Bukarešta, 5. aprila s. S tovariško slovesnostjo je rumunsko letalstvo na pobudo državnega podtajnika za letalstvo proslavilo 20-letnico italijanskega letalstva. Slovesnost se je izvršila na letališču v bližini Bukarešte, ki je bilo okrašeno z rumunskimi in italijanskimi zastavami. V ozadju slavnostnega prostora so bile postavljene tri ogromne slike Duceja, Antonesca in Hitlerja. Razen oddelkov rumunskega letalstva so se slovesnosti udeležile tudi lovske eskadre in letalsko-pomorski italijanski oddelki, ki so v Bukarešti, obenem pa še skupina italijanskih pilotov, ki se bore na vzhodnem bojišču, z eskadro italijanskih lovcev, ki jo je povabila na obisk rumunska vlada. Slovesnosti so se udeležili podpredsednik vlade prof. Mihael Antonescu, minister narodne obrambe Pantaziu, državni podtajnik za letalstvo general Janescu, italijanski poslanik in poveljnik Italijanskih Oboroženih sil na ruskem bojišču general Rampolli.

Predstavniki oblasti so si ogledali oborožene čete in oddelke italijanskih in rumunskih lovcev. Nato je general Janescu spregovoril navdušene besede, s katerimi je poveličeval italijansko letalstvo. Dejal je med drugim da je pomen te obletnice v tem da se slavi rojstvo fašističnega letalstva kot prve letalske armade na svetu, ustvarjene po latinskem geniju Duceja in organizirane kot samostojne armade, ki je sposobna voditi ofenzivno vojno tako na kopnem kakor na morju in sploh kjer koli zahtevajo vojne cilji močno akcijo. Govornik je nato podal zgodovino fašističnega letalstva in opozoril na letalsko delavnost Duceja. Prikazal je slavne etape čudovitega vzpona italijanskega letalstva, njegove zmage in njegova prvenstva, njegovo udeležbo v abesinski in španski vojni ter sodelovanje v sedanji vojni, v kateri so italijanska krila navzoča povsod: v Afriki, na Balkanu v Sredozemlju, na vzhodu, kjer se povsod pokriva s slavo in vzbuja občudovanje zaveznikov ter spoštovanje in strah sovražnikov. Govornik je nato poveličeval italijansko-rumunsko bratstvo v orožju in dejal, da so Rumuni, ki so ponosni na svojo preteklost in skupni izvor z Italijani, srečni, da se fašistična Italija in njeno letalstvo borita ramo ob rami z Rumunijo za rešitev Evrope pred temnimi silami in smrtjo. Svoj govor je zaključil s ponovnimi izrazi prepričanja v zanesljivo zmago in s poklonitvami Viktorju Emanuelu III. in Benitu Mussoliniju kot ustanovitelju slavnega italijanskega letalstva.

General Rampolli se je v svojem odgovoru zahvalil za lepe besede in je izrazil občudovanje italijanskih letalcev za hrabro rumunsko letalstvo, v katerem je toliko junaških italijanskih učiteljev.

Sledila je nato predaja odlikovanj za vojaško hrabrost, ki jih je rumunska vlada namenila italijanskim letalcem, ki se bore na vzhodnem bojišču. Profesor Mihael Antonescu je izročil vsakemu izmed letalcev, začenši z generalom Rampollijem, odlikovanja in diplome, ki izpričujejo hvaležnost in občudovanje rumunskega naroda za slavne uspehe fašističnih modrih kril v zraku nad Rusijo.

Slovesnost, ki je potekla v ozračju popolnega duhovnega bratstva, se je zaključila z vrsto smelih poletov eskadre lovcev pod poveljstvom majorja Foschinija. Italijanski letalci so se nato podali pred spomenik rumunskim letalskim junakom, pred katerega so v navzočnosti predstavnikov oblasti, ki so sodelovali pri slovesnosti, položili venec iz cvetja kot poklonitev italijanskega letastva slavnim padlim rumunskim letalcem. Častna četa je nato izvršila mimohod pred podpredsednikom vlade prof Antonescom, kateremu je stal ob strani poveljnik italijanskega letalstva na vzhodnem bojišču general Rampolli.

Kasneje je v vojaškem krožku v Bukarešti v navzočnosti članov vlade, zastopnikov Oboroženih sil, italijanskega zastopstva in zbranega občinstva predaval general Rampolli o 20-letnici italijanskega letalstva. Predavanje je želo veliko odobravanje. Sledilo mu je predvajanje nekaterih zanimivih dokumentarnih filmov o vojnem delovanju in organizaciji italijanskega letalstva Tudi ti filmi so vzbudili občudovanje.

Japonsko-mandžukujsko sodelovanje

Hsingking, 4. aprila. s. Obisk generala Toja vzbuja še nadalje veliko navdušenje in splošno pritrjevanje v vsem Mandžukuu. Splošno mnenje je, da bo obisk predsednika vlade te velike države in zaveznice imel močne odmeve v odnosih med obema narodoma, ki se bodo še bolj poglobili. Guverner Hsingkinga Vanhujhsen je v izjavah zastopnikom tiska dejal, da se mora Mandžukuo za svoj napredek v prvih desetletjih svojega življenja zahvaliti predvsem plemeniti podpori Japoncev. Mandžukuo sam pa se z vsemi silami trudi, da bi dal svoj zdrav doprinos k ureditvi novega reda na prostoru Velike vzhodne Azije. Obisk generala Toja, je izjavil guverner, je napolnil z veseljem vse mandžursko prebivalstvo, ki se nadeja, da bo Mandžukuo postal veliki arzenal in velika žitnica Japonske.

Tokio, 5. aprila. s. Predsednik japonske vlade Tojo se je danes vrnil v Tokio iz svojega obiska v Hsinkingu v Mandžuriji, kjer se je mudil nekaj dni.

Uspešne japonske vojne operacije na Kitajskem

Kanton, 5. aprila. s. Po poročilih iz Čungkinga so močne skupine japonskih letal izvršile dne 2. t. m. letalske napade na sovražna oporišča v pokrajini Junan, pri čemer so prizadejale velike izgube sovražnemu letalstvu. Iz drugega vira se doznava, da so japonski letalci izvršili več napadov na razna strateška središča v pokrajini Kekijang. Nadaljnje japonske eskadre so bombardirale Pijenov v pokrajini Fukien.

Tokio, 5. aprila. s. V mesecu marcu so japonske oborožene sile, ki operirajo v pokrajini Pijangsi, zaposlile v boju kakih 30.000 Kitajcev, ki so pustili na terenu 1.758 mrtvih in več sto ujetnikov. Tudi japonski vojni plen je znaten.

Sodelovanje filipinskih katoličanov z Japonci

Manila, 4. apr. s. V razgovoru z zastopnikom agencije Domei je apostolski delegat na Filipinih msgr. Guglielmo Piani izjavil, da hoče katoliška cerkev v tej dobi obnove na Filipinih aktivno sodelovati v splošnem interesu z japonskimi oblastmi. Katoličani, je pripomnil Piani, so hvaležni japonskim vojaškim oblastem za njihovo plemenito postopanje s katoliško cerkvijo in za pomoč, ki jo nudijo v vseh primerih.

Albansko-bolgarska razmejitev

Sofija, 5. aprila. s. Sporazum ki je bil te dni podpisan v Tirani po bolgarskem generalu Bojdevu, poveljniku 5. bolgarske armade, in armijskemu generalu Dalmazzu, se nanaša na razmejitveno črto med Bolgarijo in Albanijo, obenem pa ureja odstop kraja Pečani ki leži ob Ohridskem jezeru, z vsem odpadajočim ozemljem Bolgariji ter postavlja mejo preko samega Ohridskega jezera. Glavni obrisi tega sporazuma so bili dogovorjeni že ob priliki obiska Filova v Rimu julija 1941 ko je bilo po Ducejevi volji in v duhu prijateljstva, ki spaja Bolgarijo z Italijo in Albanijo, sklenjeno, da se da zgodovinskemu ohridskemu mestu večji prostor da bi si tako zajamčil njegov gospodarski razvoj. Razgovori, ki so se zaključili s sedanjim sporazumom, so se vodili v duhu prisrčnega prijateljstva in medsebojnega soglasja, ki označujeta dobre odnose med obema državama in njih vojskama.

Navodila Visokega komisarja civilnim komisarjem pokrajine

Včeraj ob 10. dopoldne je imel Visoki komisar v vladni palači raport s civilnimi komisarji pokrajine ob navzočnosti Podprefekta dr. Davida in drugih uradnikov Visokega komisarijata.

Po poročilih posameznih civilnih komisarjev o njihovih področjih so se proučevala razna zanimiva vprašanja življenja v pokrajini s posebnim ozirom na prehrano, na izpolnjevanje naredb glede prehrambnega reda, na poljedelsko proizvodnjo ter na podporno delo. Raport se je začel in končal s pozdravom Duceju.

SPORT:

Hermežanski tabletenisti najboljši

Bogataj je znova zmagal v glavni konkurenci poedincev — Skupno s Poženelom sta zmagala tudi v skupini moških dvojic

Ljubljana, 6. aprila

K uspehom, ki so jih dosegli Hermežani v soboto in nedeljo v tekmovanju moštev in mešanih dvojic, so včeraj pridružili nove, važne zmage. Zanje sta zaslužna oba najboljša Hermežana Bogataj in Poženel, ki sta šele sedaj prišla v pravo formo in ki sta premagala vse svoje nasprotnike. Tako si je Hermes včeraj priboril tudi zmago med poedinci seniorske A kategorije in zmago v turnirju moških dvojic. Uspehi Bogataja in Poženela so skoro prve omenjeni, saj smo v nedavnih poročilih o turnirjih letošnje zime vedno naštevali med zmagovalci popolnoma druga imena. Odlično se je popravil sedaj zlasti Poženel, ki je na tem turnirju igral zopet najmanj tako dobro kakor tedaj, ko se je nenadoma pojavil v tekmovalni dvorani in presenetil vse.

Tehnični rezultati včeraj zaključenih disciplin so:

Seniorji, kategorija A:

III. kolo: Bradeško—Zavašnik II 2:0, Moran—Zv. Keržič 2:0, Medved—Košak 2:1, Meden—Poženel 0:2, Bogataj—Podobnik 2:0, Gabrovšek—A. Strojnik 2:0, Recek—Bajec 2:1 in R. Strojnik—Mlakar 2:1.

IV. kolo: Bradeško—Moran 2:0, Poženel—Medved 2:0, Bogataj—Gabrovšek 2:0 in R. Strojnik—Recek 2:0.

Finale: 1. Bogataj 3 točke, 2. Poženel (oba Hermes) 2 točki, 3. Strojnik R. (Mladika) 1 točko in 4. Bradeško (Korotan) 0 točke.

Seniorji, kategorija B:

III. kolo: Krečič—Gregorčič 2:0, Jankovič—Košak 2:1, Padovan—Bajt 2:0, Gregel—Breznik 2:0, Sajovic—Mlakar 2:0, Florijan—Golmajer 2:0, Meden—Zavašnik I. 2:0, Sedej—Podobnik 2:0.

IV. kolo: Krečič—Jankovič 2:1, Gregel—Padovan 2:0, Sajovic—Florijan 2:1, Meden—Sedej 2:0.

V. kolo: Krečič—Gregel 2:0, Meden—Sajovic 2:0.

Finale: Krečič—Meden 2:0.

Krečič se je pojavil v tekmovalni dvorani po daljšem odmoru. Zaenkrat še ni dosegel svoje nekdanje igre, vendar se naglo izboljšuje, tako da bo že na prihodnjih turnirjih zopet eden glavnih stebrov Mladike.

Gospodje v dvoje:

III. kolo: Šubert in Zavašnik—Zavašnik I. in II. 2:0, Recek in Tršinar—Florijan in Zavašnik 2:0, Bogataj in Poženel—Gregorčič in Ulčar 2:0, Bradeško in Gabrovšek—Roman in Štefan Strojnik 2:0.

IV. kolo: Bogataj in Poženel—Šubert in Medved 2:0, Bradeško in Gabrovšek—Recek in Tršinar 2:0.

Finale: Bogataj in Poženel—Bradeško in Gabrovšek 2:1.

Mladina, kategorija A:

III. kolo: Š. Strojnik—Jankovič 2:1, Meden—Dular 2:0, Potočnik—Novak 2:0, Mlakar—Košak 2:0.

IV. kolo: Š. Strojnik—Meden 2:1, Potočnik—Mlakar 2:1.

Finale: Štefan Strojnik—Potočnik 2:1.

Koledar letošnjega nogometnega prvenstva

Po nedeljski odločitvi bo igrala Tobačna tovarna v prvem, Mladika pa v drugem razredu ljubljanske nogometne zveze. Ker so bili termini za posamezne tekme in pari že določeni in izžrebani, izgleda sedaj popolni koledar letošnjega nogometnega prvenstva takole:

11. aprila: Mladika—Žabjak in Hermes—Tobačna tovarna,

18. aprila: Korotan—Vič in Mars—Ljubljana,

2. maja: Vič—Mladika in Hermes—Ljubljana,

9. maja: Korotan—Žabjak in Tobačna tovarna—Mars,

16. maja: Mladika—Korotan in Hermes—Mars,

23. maja: Vič—Žabjak in Ljubljana—Tobačna tovarna.

Povratne tekme:

30. maja: Žabjak—Mladika in Tobačna tovarna—Hermes,

6. junija: Vič—Korotan in Ljubljana—Mars,

20. junija: Mladika—Vič in Ljubljana—Hermes,

27. junija: Žabjak—Korotan in Mars—Tobačna tovarna,

4. julija: Korotan—Mladika in Mars—Hermes,

11. julija: Žabjak—Vič in Tobačna tovarna—Ljubljana.

Prvenstvo bo trajalo torej natačno tri mesece. Škoda, da je žreb določil tekme glavnih kandidatov za zmago med seboj že na začetne termine in bo tako konec manj zanimiv. Ker pa upamo, da le ne bo potekalo vse tako, kakor kaže račun na papirju, se nadejamo, da bo sam razvoj prvenstva prevrgel to nerodnost žreba in napravil prvenstvo zanimivo od začetka do konca.

Postni poslastki na trgu — polži

Zdaj so polži najboljši, dokler še prezimujejo v svojih hišicah

Ljubljana, 6. aprila.

Ljudje smo krivični sami sebi pa še polžem posebej; polž velja le za prispodobo počasnosti, a veljati bi moral v resnici za simbol dobrega teka — v prenešenem pomenu, seveda. Če polž ne more teči, pa tem bolj tekne tistim, ki ga znajo primerno čislati. Zdaj, v času velikonočnega posta, bi moralj vsaj poznati postne poslastke, če si jih že nočemo privoščiti. Kaj bi govorili le o ribah in rakih! Ribe prav za prav niti niso prava postna dobrota, ker jih radi jemo vselej, kadar nam jih pač ribiči ponudijo, razen tega so tudi preveč vsakdanja jed; poslastek se sme imenovati le jed, ki lahko pride na mizo nekajkrat na leto in samo v enem letnem času. Ne, polžev res ne smemo uvrščati med ribe!

Slabo uslugo pa napraviš ljubiteljem polžev, če zapoješ hvalnico tej postni poslastici. »Polžarji« sami niso hoteli nikdar preveč glasno hvaliti polžev; da so polži izredna poslastica, ena izmed tistih jedi, ki si jih človek želi še na smrtni postelji, je moralo ostati skrivnost. Kaj bi bilo, če bi vsi čislali polže! Najbrž bi pojedli še višnjegorskega polža. »Polžarji« bi se morali odpovedati najboljši jedi, ki prekaša vse domače in mednarodne dobrote, od kranjske klobase do dunajskega in pariškega zrezka. Toda polži so zdaj tako aktualni, da jih res ni mogoče zamolčati. Posvetiti jim je treba posebno tržno poročilo.

Na trgu polže prav lahko spregledaš. Včasih so jih prodajali med drugimi postnimi dobrotami. Če si bil malo kratkoviden, se ti je zdelo, da so v vrečah ali košarah naprodaj školjke ali celo orehi. Polže namreč prodajajo v hišicah, v razliko od žab, ki so že skoraj povsem pripravljene, da jih vtakneš v usta — kraki, ki jih je treba le še ocvreti. Polža je pa treba prej še izvabiti iz njegove hišice, kar je posebna kuharska umetnija. Zdaj prodajajo polže včasih na trgu med zelenjavo. Toda tega ne smete razumeti napačno: Ne prodajajo jih med salato kot ocvirke, temveč prodajalec se uvrsti med prodajalke zelenjave s svojo vrečico. Polžev seveda ni naprodaj toliko kakor n. pr. citron ali čebule. Polžev zdaj ne »gojimo«, čeprav bi to baje bilo priporočljivo kakor smo nedavno čitali. Včasih so jih baje redili v nekaterih samostanih, da so se oskrbeli dobro s postnimi dobrotami. Polžev ni toliko, da bi jih lahko nabral kdorkoli in kjer koli. Sicer pa tudi vsak polž tudi ni dober: tistih malih, ki nam spomladi grizejo fižol, ne nabiramo temveč le obiramo. Polži kot postna jed so debeli kakor hrenovka, a če bi bili takšni kot žlinkrofi ali štruklji, bi bili menda še boljši.

Polžev ne gojimo, nabirati jih je pa vendar treba, kajti sami ne prilezejo na trg. Zdaj še uživajo sladko zimsko spanje v svojih hišicah, ki jih jih ne more nihče zarubiti in jih ne kratko malo deložirati iz njih. Pred zimo se polž »zaliže« v svojo hišico, ko se je skril v grmovju pod listje v zemljo. Včasih je zemlja še zmrznjena, ko so polži najboljši. Iskanje polžev je nekoliko podobno iskanju diamantov, ali vsaj lažje ni mnogo. Prodajalec polžev na trgu mi je pokazal opraskane roke: praska pri praski, da je bila roka vprav črna od krast. Z grebljico moraš grebsti pod ograjami, trnjem, robidovjem, črnim trnom in akacijo. Nabiralec kleči ter se plazi po kolenih, kakor da opravlja pokoro. Včasih je mnogo več truda kakor polžev. Polži pač niso lesnika, da bi se nakupičili v grmovju. Povsod niso ugodni pogoji za njihov razvoj in razmnoževanje. Če bi jih »gojili«, bi jih bilo več. Tedaj bi skrbeli tudi za njihovo hrano in bi jih zavarovali nekoliko pred njihovimi naravnimi sovražniki.

Delo nabiralca polžev ni posebno dobro poplačano. Med vsemi poslasticami so polži menda zdaj najcenejši. V soboto so bili na živilskem trgu po liri 6 hišic. Šestkrat šest je 36, kar je menda dovolj za postni obed, da po njem pozabiš na post. Sami polži seveda ne priromajo na mizo. Najbolj se baje prileže hren. Nekateri pa polže tudi »faširajo«; to je baje dobrota nad dobrotam in gastronomska umetnost ne bo ustvarila nikdar več nič boljšega. — To je bilo treba povedati zdaj, dokler so polži najboljši. Ko jih bo izvabila pomlad (in ne krop) iz hišic, bo že prepozno; v svoji ljubezenski dobi polži niso sladki. Še nekaj tednov morda, potem se pa bomo morali odpovedati tej največji postni dobroti. Da ne boste obžalovali, če boste zamudili edinstveno priliko na leto!

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 6. aprila, ob 18.30: **Prava ljubezen.** Red Torek.

Sreda, 7. aprila, ob 18.30: **V Ljubljano jo dajmo.** Red A.

Četrtek, 8. aprila, ob 18.30: Veliki mož. Red Četrtek.

Petek, 9. aprila: Zaprto.

*

B. Bracco: »Prava ljubezen.« Dialog v treh dejanjih. Dejanje se godi danes 1. v velikem hotelu, 2. v krčmi, 3. v spalnici zakonskega para. Osebe: Helena — V. Juvanova, Hugo — Jan, natakar — Verdonik, krčmarica — Kraljeva, šofer — Košič. Režiser: J. Kovič.

OPERA

Torek, 6. aprila: Zaprto.

Sreda 7 aprila, ob 18. uri: **Janko in Metka** Red Sreda.

Četrtek 8 aprila ob 18 uri **Madame Butterfly Premiera.** Red Premierski

Petek, 9. aprila: Zaprto.

Sobota, 10. aprila, ob 18: **Zemlja smehljaja.** Opereta. Izven. Cene od 2 lir navzdol.

Nagrade za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Petru in Frančiški Slovša v Vrzdencu, zakoncema Kolenc Antonu in Karolini, Srednji Globodol, in zakoncema Pucelj Jožefu in Stanislavi v Orlaki o priliki rojstva dvojčkov nagrade po 600 lir.

„Prima linea"

Izšla je nova, 22. številka letošnjega letnika glasila ljubljanske zveze borbenih fašijev. Uvodnik je posvečen Madžarski kot izredno važnemu činitelju v boju proti boljševiškemu prodiranju na zapad. Krajši članek na prvi strani se bavi s sestankom zaveznikov v Casablanki, nadaljnji sestavek pod naslovom »Klic iz gozda« pa obravnava zopetno oživljenje partizanske propagande, ki sedaj naslavlja svoje pozive slovenskemu ženstvu, naj priteče na pomoč komunistični stvari. Druga stran lista prinaša večji članek o italijansko-nemškem doprinosu k evropski omiki, istotam je tudi sestavek o komunističnih grozodejstvih na področju Balkana. Naslednja stran je določena za društvena obvestila, za sport in za dopise v raznih vojaških zadevah, četrta pa vsebuje izčrpne podatke o delu in razvoju Gilla v naši pokrajini Tudi ta številka ima tedaj pestro vsebino, ki jo oživlja še cel niz zanimivih slik.

Razveljavljene živilske nakaznice

Prehranjevalni zavod Visokega komisarja za ljubljansko pokrajino sporoča:

Ugotovilo se je, da je zmanjkalo iz paketa, poslanega občini Gradac (Črnomelj), 11 celih navadnih živilskih nakaznic za mesec april in sicer št. 134.211 do št. 134.221, ki niso izpisane in so brez pečata.

Te živilske nakaznice so neveljavne, na kar posebno opozarjamo vse trgovce in gostinske obrate, ki so dolžni prijaviti pristojni oblasti vsakogar, ki bi predložil katero izmed teh nakaznic.

Ponovno opozarjamo trgovce in gostinske obrate, da ne smejo sprejemati samih odrezkov, ki so od nakaznic že odrezani.

Sprememba v nadzorstvu organizacij bivših jugoslov. vojnih invalidov

Ker je sedanji odposlanec za nadzorstvo organizacij bivših jugoslovanskih vojnih invalidov podpolkovnik Josip Bramo zapustil svoje službeno mesto v Ljubljanski pokrajini, je imenoval Visoki komisar za nadzornika organizacij bivših jugoslovanskih vojnih invalidov podpolkovnika Alojza Seracchiolija.

Ta odločba je bila objavljena v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Odpiranje in zapiranje trgovin

Da se odpravijo nesporazumi glede vprašanja odpiranja in zapiranja trgovin v poletnem času, objavljamo dobesedno naredbo Visokega Komisarja št. 174 z dne 2. IX. 1942, Služ. list št. 74, z dne 16. IX. 1942/XX. ki določa naslednje:

1. Čl. 2 A prodajalnice: trgovine oblačilne stroke, pohištva, papirnice, knjigarne in trgovine z mešanim blagom, morajo biti odprte od 8.30 do 12.30 in od 15.30 do 18.30.

2. Trgovine z živili in prodajalnice premoga in drv od 8. do 12. in od 15.30 do 18.30 v zimskih mesecih, od 16. do 19. ure v poletnih mesecih.

3. Trgovine s sadjem in zelenjavo od 6.30 do 12.30 in od 15. do 19.

4. Prodajalnice kruha in mlekarne od 6.30 do 20. ure.

5. Prodajalnice peciva, slaščic in piškotov od 8. do 20. ure.

6. Mesnice od 6.30 do 11. ure.

7. Prodajalnice rastlin in cvetja od 8.30 do 12.30 in od 15. do 20. ure.

Čl. 12 za poletne mesece veljajo meseci april—september- za zimske pa oktober—marec.

Z gornjim pojasnilom se razveljavlja prvotno pojasnilo glede odpiranja in zapiranja trgovin v poletnem času.

Maksimalne cene za stavbni in mizarski les

Smatrajoč za umestno, da se določijo posebni pribitki in odbitki za nadrobno prodajo določenih vrst stavbnega in mizarskega lesa, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino po zaslišanju odbora za les pri Pokrajinskem korporacijskem svetu, ustanovljenega z naredbo o proizvodnji, in razdeljevanju tehničnega lesa z dne 25. marca 1942-XX., izdal naredbo za dopolnitev naredbe o maksimalnih cenah za stavbeni in mizarski les. Ta naredba je objavljena v »Službenem listu« 3. t. m. in je na dan objave stopila v veljavo.

Členu 2. naredbe z dne 26. junija 1942-XX. o maksimalnih cenah za stavbeni in mizarski les se doda tale odstavek:

Za nadrobno prodajo smrekovega in jelovega žaganega lesa dobre kakovosti za posebno uporabo po spodaj navedenih vrstah se znotraj pokrajine določajo naslednji pribitki oziroma odbitki: Dolžina 4 m, širina od 8 cm navzgor, debelina 10 do 60 mm: tržna vrsta I. pribitek 25% na temeljno ceno; tržna vrsta II. pribitek 10% na temeljno ceno; tržna vrsta III. odbitek 8% od temeljne cene; oporečno blago odbitek 15%.

Tako pri prodaji na debelo kakor tudi pri prodaji na drobno se odmerja, če bi bilo treba uporabljati po prednjem odstavku ali po predpisih členov 1. in 2. naredbe z dne 26. junija 1942-XX. več pribitkov ali odbitkov, znesek vsakega pribitka ali odbitka po temeljni ceni kakovosti »monte«

Iz pokrajine Gorizia

— **Ljudsko gibanje.** V gorizijski občini je bilo 29. marca sedem rojstev in pet smrtnih primerov. Poroke ni bilo nobene.

— **Umrl je** gostilničtr in posestnik Vladko Križnič v Canalu d' Isonzo. Pokojnik je bil vrl podjeten mož, ki je užival vsepovsod ugled zaradi svoje gospodarske preudarnosti.

— **Sestanek mož Katoliške akcije.** V prostorih gorizijske katoliške akcije so se zbrali člani združenj mož kat. akcije, da praznujejo god svojega patrona. Spregovoril je predsednik nadškofijske kat. akcije Mario Rossi, za njim pa podasistent don Rgazzi, ki je vspodbujal navzoče k delom laičnega apostola.

Violinski virtuoz G. Ciompi v Ljubljani

Sinoči je nastopil s prodornim uspehom v veliki filharmonični dvorani

Ljubljana 6. aprila.

Po učinkovitem, lepem nedeljskem koncertu v tukajšnji frančiškanski cerkvi, na katerem so sodelovali s prepričljivim izvajanjem prisrčnih, tehtno zgrajenih sladb dr. K m o v c a, L. M a v a, Š. P r e m r l a in M. T o m c a izvrstna sopranistka Nuša K r i s t a n o v a, odlični basist Tone P e t r o v č i č in orgelski mojster Fr. Kanizij F r i c e l j, smo imeli snoči priliko spoznati vrhunsko reproduktivno umetnost slovečega italijanskega violinskega virtuoza G. C i o m p i j a, ki se je odzval povabilu Glasbene matice in prispel v Ljubljano skupno s svojim mojstrskim klavirskim spremljevalcem Francom V e r g a n t i j e m. Ob klenem, bleščeče izdelanem slogu Ciompijeve violinske interpretacije, ki uspešno pronica v bistvo tematično, slogovno še tako raznolikih skladb, smo občudovali široki format, ki ga postavlja v ospredje evropskih violinskih virtuozov. Za svoj snočnji koncertni nastop si je izbral skladbe, ob katerih je lahko povsem izčrpal svoje podajalne možnosti ter zmožnosti v vsej njihovi razsežnosti in izpričal svoj evropski umetniški sloves. Visoka kvalitetna stopnja igranja, podana v lahkotnem obvladovanju vseh skrivnosti violinske tehnike, vzbuja tem večje priznanje, ker so si pri njem prvine tehničnega dovršenstva v prepričljivem ravnovesju s čustvenimi poudarki ter umetniškim doživljanjem lepot, ki jih vsebujejo izvajane skladbe. Močno oporo pri svoji vzvišeni igri je imel v svojem klavirskem spremljevalcu Francu Vergantiju, ki je pokazal temeljito preizkušenost zanesljivega, izbornega pianista in klavirskega spremljevalca.

Pri sestavi svojega ljubljanskega koncerta se je odločil Ciompi za skladbe Vivaldija, Bacha, Beethovna, Principa, Chopina Scarlatescuja in Vieuxtempsa. Same lepe, kvalitetne skladbe. Toda zdi se, da je bila v nekakšni središčni pozornosti koncertnega občinstva slavna Beethovnova K r e u t z e r j e v a s o n a t a (op. 47), ki smo ji prisluhnili z globokim glasbenim užitkom, saj predstavlja eno izmed vrhunskih Beethovnovih glasbenih stvaritev. Zanimivo je, da je nesmrtni Beethoven posvetil prvotno to svojo Sonato »per il pianoforte ed un violino obligato«, ki je bila napisana v koncertnem slogu, znamenitemu angleškemu umetniku Bridgetowerju, ki se je pa z Betthovnom razšel zaradi nekega dekleta. Zato jo je pozneje posvetil znamenitemu francoskemu goslaču Rudolfu Kreutzerju, ki ga je Beethoven spoznal, ko je prispel z Bernadottom na Dunaj. Pomembna Kreutzerjeva sonata sega v tisto obdobje Beethovnovega ustvarjanja, ko se pri njem močno čutijo Händlovi vplivi. Glasba, ki se manifestira v omenjeni sonati, prevzame človeka popolnoma, kaže pa tudi zunanje učinke. Ciompi jo je izdelal do poslednje tehnične ter izrazne podrobnosti. V prvem stavku, ki kaže dostojanstveno glasbeno širino, so vzbujali zanimanje med drugim koloraturni motivi. Zatem smo se divili slavnim variacijam Andanta ki se najprej bleščeče razvijajo in ki prehajajo v tretji ter četrti variaciji v nežno in nekako sferično preoblikovanje teme. Sklepni Presto se odlikuje z očarljivimi plesnimi podobami, ki se prehitevajo v prijetnih zvočnih učinkih. Ob tej neprekosljivi sonati, ki je prva med violinskimi sonatami vseh mojstrov, se je razodevala tudi veličina virtuoznega izvajalca in je bil tudi pianist V e r g a n t i postavlen pred nelahke interpretacijske naloge, saj pripada v tej veličastni sonatni skladbi klavirju skoraj enakovreden delež. Oba umetnika sta pokazala vzorno zamišljeno in odlično izvedeno soigro.

Uvodoma smo uživali ob V i v a l d i j e v e m Koncertu v D-duru (op. 3), ki je zgrajen po značilnih glasbenih vzorih njegove dobe. Med iskra zasnutka uvodnega in sklepnega stavka se vrinja topla spevnost Andantina. Veliko, preizkušeno znanje terja J. S. B a c h o v »Preludij s fugo v g-molu«. Toda Ciompi je dokazal, da je virtuozno dorasel tudi zahtevnim violinskim skladbam bachovske vrste. Impresionistična skladba R. P r i n c i p a »V gozdovih Renona« je pričarala pred nas bujno sliko gozdnih prelesti. F. C h o p i n o v e m u Nocturnu (poslednje delo) je virtuozni izvajalec izvabil vso nepopisno milino in sferično zasanjanost. Utrinke melosa evropskega jugovzhoda smo razbirali ob »Bagatelli« I. S c a r l a t e s c u j a, ki jo je napisal v rumunskem ljudskem slogu. Namestu Paganinijevih »Utripov« je izvajal ob sklepu V i e u x t e m p s o v o »Poljsko balado«, ki jo je zasnoval avtor v domisleku širokih spevnih glasbenih linij ter svojskih zvočnih menjav.

Številno občinstvo, ki je veliko filharmonično dvorano dodobra napolnilo, je odličnemu violinskemu virtuozu toplo vzklikalo, pa tudi njegovemu imenitnemu spremljevalcu. Ciompi je prejel lep šopek. Večer glasbenega užitka so počastili s svojo navzočnostjo eksc. armadni poveljnik general G a m b a r a ter številni predstavniki oblastev in glasbeno kulturnih ustanov. Ploskajoče občinstvo je Ciompi ob zaključku še razveselil z dodatkom primerne Paganinijeve skladbe.

Iz Hrvatske

— **Smrt narodnega junaka polkovnika Jure Francetiča.** Ustaški polkovnik Jure Francetič je umrl v boju proti upornikom junaške smrti. Hitler ga je po smrti odlikoval z železnim križcem II. stopnje. Poglavnik dr. Pavelič je sprejel te dni v svojem dvoru Francetičevo rodbino. Nemški poslanik ter predstavniki italijanske vojske in fašistične stranke so izrazili Poglavniku sožalje ob smrti narodnega junaka polkovnika viteza Jure Francetiča. Poglavnik je pa odlikoval pokojnega junaka z zlato kolajno.

— **Odlikovanja.** V okviru svečanega sprejema je izročil Poglavnik dr. Palevič v navzočnosti nemškega poslanika Siegfrieda Kascha, zunanjega ministra dr. Mladena Lorkovića, državnega tajnika generala Vilka Begića visoka odlikovanja nemškim in hrvatskim častnikom, ki so sodelovali v borbah proti upornikom. Odlikovani so bili na hrvatski strani minister in državna svetnika nž. Ivica Frković in dr. Lovro Sušič z velikim redom krone kralja Zvonimirja z zvezdami in meči, general Gjuro Iser in polkovnik Gjojič z redom krone kralja Zvonimirja I. stopnje s hrastovim listom, polkovnik Simić z veliko srebrno Poglavnikovo bolajno, polkovnik Ivo Stipkovič z železnim trolistom III. stopnje z meči in podpolkovnik Ante Matič z redom krone kralja Zvonimirja III. stopnje s hrastovim listom.

— **Ustanovitev pravniške zbornice.** V Zagrebu je bila ustanovljena pravniška zbornica odnosno hrvatsko državno zastopstvo mednarodne pravniške zbornice. Za predsednika je bil imenovan protonotar in čuvar državnega pečata dr. Mirko Puk, za podpredsednika pa šef oddelka v državnem svetu dr. Matoja Belič. Med člani upravnega sveta je več vseučiliških profesorjev, advokatov in sodnikov. Tajnik državnega zastopstva je advokat dr. Rudolf Bedenk.

— **1453 visokošolcev.** Na hrvatskih visokih šolah (višja pedagoška šola, trgovska šola, umetnostna akademija in glasbena visoka šola) je vpisanih zdaj 1453 slušateljev in sicer 875 študentov in 578 študentk. Učnih moči je na teh šolah 153. Med slušatelji je 58 inozemcev.

— **Hrvatska številka bolgarske revije.** Bolgarski mesečnik »Dom in Svet« je posvetil zadnjo številko Hrvatski, Hrvatom ter hrvatsko-bolgarskim stikom. Posebno številko je uredila soproga bolgarskega ministra v Zagrebu Vera Mečkarova s sodelovanjem soproge hrvatskega ministra v Sofiji Lize Židovec. Posebna številka bolgarske revije je nov dokaz bolgarsko-hrvatskega kulturnega sodelovanja.

— **Zagreb ima 6668 visokošolcev.** Hrvatska univerza s vojimi 8 fakultetami bogoslovsko, pravno, tehnično, farmaceutsko, medicinsko, filozofsko, poljedelsko-gozdarsko in veterinarsko ima letos 6668 slušateljev, od teh 5199 moških in 1469 žensk. Po narodnosti je 5949 Hrvatov, 339 Bolgarov, 149 Nemcev in 231 pripadnikov drugih narodov. Po veroizpovedi je 5675 rimokatolikov, 100 grkokatolikov, 354 muslimanov, 458 pravoslavnih, 65 evangelikov in 16 starokatolikov. Zagrebška univerza ima 126 rednih in izrednih profesorjev, 119 pogodbenih in honorarnih, 34 docentov, 4 strokovne učitelje ter 146 asistentov in suplentov, skupaj 431. Upravnega osebja ima 326.

— **Zagrebčani pridno obdelujejo** zemljo. Tudi v Zagrebu so se letos ljudje z vso vnemo oprijeli obdelovanja zemlje. Še nikoli ni bilo prodanih toliko semen kakor letos.

— **Hrvatska pianistka na Finskem.** Na Finsko je odpotovala te dni znana hrvatska pianistka prof. Melita Lorković, ki je priredila tam več koncertov. To je že drugo njeno gostovanje na Finskem.

— **Odkup in zamenjava rabljenega tekstilnega blaga.** Minister narodnega gospodarstva prof. dr inž. Josip Balen je izdal naredbo o odkupu in zamenjavi rabljenega tekstilnega blaga. Ob nakupu tekstilnega blaga je treba trgovcem izročiti določene količine rabljenega tekstilnega blaga.

— **Hrvatska ima 2236 industrijskih podjetij.** Po najnovejših statističnih podatkih ima Hrvatska zdaj 2236 industrijskih podjetij. Od teh odpade na kmetijstvo 584 ali 26.12%, na lesno industrijo 454 ali 20.30%, na javne in industrijske električne centrale 237 ali 10.33%, na rudarstvo 131 ali 5.86%, na kemično industrijo 124 ali 5.55%, na kovinsko industrijo 120 ali 5.37%, na usnjarstvo in krznarstvo 33 ali 1.47%, na papirno industrijo 25 ali 1.12%, na metalurgično 16 ali 0.71%, na druge panoge pa 46 ali 2.06%.

— **Sportniki za zimsko pomoč.** Hrvatski sportniki so nabrali v marcu za zimsko pomoč 1,205.000 kun.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 6. aprila: Celestin, Sikst I.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Kjer prepirata se dva... Ura kemije.

Kino Sloga: Odesa v plamenih.

Kino Union: Idealist Jakob.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1; Bahovec, Kongresni trg 12 in Nada Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Imminente al Cine UNION

V kratkem v kinu

Spominu Franje Tavčarjeve

ob peti obletnici njene smrti

Ljubljana, 6. aprila.

Dne 19. februarja je minilo 20 let odkar se je za večno poslovil od svoje bele Ljubljane njen bivši župan dr. Ivan Tavčar. V ta spomin je bila v izložbi knjigarne Tiskovne zadruge njegova slika in ob njej vaza s cvetjem. Postajali smo pred izložbo, gledali obrazno sliko, mislili nanj in na njegovo soprogo gospo Visosko, kateri je posvetil »Visoško kroniko«. Dne 7. aprila pa je peta obletnica njene smrti in v naših srcih oživlja spomin na to veliko ženo svojega časa in na njeno delovanje.

Srce gospe Franje je bila zlata struna, ki nikdar ni utihnila, vedno je zvenela v ljubezni do bližnjega, ki je potrkal nanj in ga prosil tolažbe in pomoči. Na gospo Franjo so se obračali ljudje vseh stanov in vseh starosti, za katere ni imela usoda božajoče roke, temveč le trdo pest in udarce. Vsakogar je razumela, vsakomur je zvenela zlata struna njenega srca. S svojo milobo je blažila in zdravila bolesti in težnje, ki jih prinaša življenje.

Gospa Minka Murnikova je bila prva naša žena, ki je zbrala okrog sebe žene in dekleta, da bi vzajemno delovale na področju dobrodelnosti, prirejale prireditve v ta namen, zbirale darove, nabavljale perilo, obleko in obutev revni deci in podpirale onemogle ubožce.

Po smrti gospe Minke Murnikove leta 1894 je prevzela vodstvo njena mlada sodelavka gospa Franja. Na temelju, katerega je postavila gospa Murnikova, je gradila njena učenka dalje. Delo je prilagodila duhu časa, ki je zahtevalo vedno več sodelavk, in to iz vseh slojev. Dobrodelnost je združilo naše ženstvo v skupno delovanje, strnilo vrste in ga povezalo med seboj. Razne nasvete iz vrst sodelavk je upoštevala in iz mestnega središča so se dobrodelna društva razširila tudi na deželo. S svojim organizatornim vodstvom se je vedno ravnala po dejanskih razmerah in uveljavila vsako zamisel in pobudo, ki je razmahnila področje.

Pozneje so vzporedno z dobrodelnim društvom nastajala nova društva, katerim je načelovala in kjer je bila gospa Franja s svojimi zvestimi sodelavkami, tam je bil vedno najlepši uspeh. Njena vedra podjetnost je bila neumorna in njeno delo ni nikdar počivalo. V spomin so nam premnogi cvetlični dnevi za dijaško kuhinjo, za podpiranje visokošolcev, materinski dnevi, zbiranje darov za božičnice, kamor je polagalo naše ženstvo mnogo časa in truda. Vodila je tudi v združenju svojih sodelavk veliko delavnost za pomoč slepcem, invalidom in osirotelim otrokom, predsedovala je bolniškemu društvu Jozefišča in tudi Dečjemu in Materinskemu domu.

Vsa dela usmiljenja, ki jih je izkazovala gospa Franja od svojih najmlajših let skozi vse svoje življenje, ta dela tvorijo poglavje zase.

Najvišja čast, ki je dosegljiva za meščana ali vaščana, je izvolitev za poglavarja občine. To čast je dosegel njen soprog dr. Ivan Tavčar, ki je po Ivanu Hribarju zasedel županski stol 1912. leta in vodil mestno občino skozi vso svetovno vojno. Odvetnik, ki je pisal knjige o pravu, deželni in državni poslanec, pisatelj-klasik je bil mož žene, kateri je bila dana najvišja čast, ki je ženi v občini mogoča. Izvoljena je bila za častno meščanko mesta Ljubljane, a to že po smrti dr. Ivana Tavčarja. Pred njima ni bilo in tudi v daljni bodočnosti ne bo zakonske dvojice, ki bi dosegla take odlike in časti.

Gospa Franja se je živahno zanimala za kulturne delavce in jih tudi dejansko podpirala. S krogom svojih sodelavk je prinašala bolnemu, mlademu pesniku Dragotinu Ketteju pomoč in se udeležila z njimi njegovega pogreba dne 27. aprila 1899. Težko ji je bilo, kakor vsem drugim, za 23letnim, mnogo obetajočim talentom, za pesnikom preosnovateljem našega soneta.

Dve leti za Kettejem je umrl njegov prijatelj Josip Murn Aleksandrov v starosti 22 let. Aleksandru je bila gospa Franja zelo naklonjena. Na svojem domu je prirejala literarne sestanke in po navzočnih zvedela za dijaka Murna — pesnika. Povabila ga je v svojo gostoljubno hišo, kjer je bil potem reden gost. Pozneje mu je tudi izposlovala ustanovo za študije na Dunaju. Na Visoko je bil Aleksandrov večkrat povabljen, kjer se mu je že zrahljano zdravje zboljšalo. Gospe Franji je posvetil več pesmi, ki so z mnogimi drugimi v rokopisu v arhivu Tavčarjevih. Vse do prerane smrti, tega značilnega pesnika kmečkega življenja dne 18. VI. 1901, ji je bila njegova usoda pri srcu in pomagala mu je vedno.

Ivan Cankar je bil kot dijak stalen gost v njeni hiši in še drugih, ki se uveljavljajo v slovenski književnosti in umetnosti. Vse svoje življenje se je zanimala za kulturno gibanje, za delo, razvoj in napredek prosvetnih delavcev in vesela je bila uspehov celote in posameznih moči. Bila je z njimi v osebnih zvezah in v dopisovanju. V svojih pismih je bila iskrena in kar je bila njena glavna lastnost, odkritosrčna.

Leta 1937. sem ji pisala in potožila, da nimam uspehov, kar mi ubija veselje do dela. Dovršene rokopise za izdajo knjig predlagam založništvom, a povsod dobim odgovor, da je vsled časovnih razmer zastoj. Omenila sem, da me vsi moji življenjski brodolomi ne bolijo tako, kakor ti neuspehi. Pisala sem: »Vrgla bom pero daleč proč od sebe in nikdar več ga ne bom prijela v roko. Sicer pa ne bo prav nobene škode, ako mala peresarica izstopi iz vrste.« Ob odgovoru sem se sama zdela ko učenka pred učiteljico, ki ji daje nauke, da se bo poboljšala:

»O, le peresa ne iz roke, saj imate talente ko malokdo, pridno jih izkoriščajte, da Vas bomo veseli. Nikomur ne gre vse po želji in volji. Trenutni neuspehi naj Vas ne plašijo, bo že prišel čas, ko jih boste dosegli. Ali ne bi napisali povest za mladino? Mnogo ste delovali kot učit ljica in ne bo Vam težko izbrati snov za veselo, zabavno in živahno pripovedovanje. S kakšno prijetno deklico hodite po svetu, recimo, da ji je ime Biba, ki roma in gre in opišite njene doživljaje. To kar zahtevam od Vas in želim, da oj v tem delu in s tem delom vsaj za čas pozabili svoje življenjske brodolome, katere vzdržno omenjate in ki zasenčijo vsako Vaše pismo. O Vaših brodolomih se nikdar nisem bala za Vas, ker sem vedela, da boste prebrodili razburkane valove tudi takrat, ko ni nobene rešilne bilke. Vedno ste s svojim pogumom in svojo odločnostjo kljubovali usodi in dosegli trdna tla pod seboj. Križ je s tako sanjarko ko ste Vi, zasanjano v tisti idealni svet, ki je prav vedno z dejanskim življenjem v popolnem nasprotju. Vsaka malenkost Vas vrže iz tira. Uravnovesite svojo notranjost in pozabite na vse kar Vas razdvaja in boli. Prav vsak človek doživi mimogredoče neuspehe. Kam bi prišli, ako bi vsakdo ob njih obupal in prenehal s svojim delom? Vse se popravi, pozabi in preboli, edino to kar nam vzame smrt ne moremo nikdar več popraviti, nikdar pozabiti in nikdar preboleti.

Ob teh vrsticah me je speklo in zabolelo v srcu. Spomnila sem se besed gospe Franje, ki jih je rekla pesnici ge. Mari Lamutovi, ko ji je dala svojo sliko s posvetilom in zahvalo za počastilno pesem v »Jutru« ob proslavi sedem desetletnice.

»Moja prva bolest je bila smrt mojega moža.«

To prvo, edino in zadnjo bolest je nosila v svojem srcu petnajst let in jo nikdar ni prebolela. Njeno, od te bolesti razboleno srce se je umirilo ko so jo njeni štirje sinovi položili ob stran njenega življenjskega tovariša.

Utihnila in izzvenela je zlata struna njenega srca. S smrtjo gospe Franje je premnogim umrlo vse in danes, ob peti obletnici njenega odhoda v večnost, se dviga iz čustva hvaležnosti iskrena molitev proti nebu za mir in pokoj njeni plemeniti duši.

Najblažjemu srcu — najblažji spomin!

Mara Tavčarjeva

DNEVNE VESTI

— **Umrl je senator Martin Franklin.** V Rimu je umrl grof Albert Martin Franklin, Kr. veleposlanik in senator. Pokojnik je bil med najbolj znanimi, najbolj vidnimi osebnostmi italijanske diplomacije. Drž. podtajnik za zunanje zadeve eksc. Bastianini je pokojnikovi vdovi osebno izrazil svoje globoko sožalje.

— **Otvoritev fašističnega muzeja v Neaplju.** Neapelj je dobil svoj fašistični muzej, ki je bil nedavno urejen skupno z vojnim muzejem. Fašistični muzej je dobil svoje ime po Avreliju Padovaniju. V novo otvorjenem fašističnem muzeju so zbrani dokumenti o razvoju neapeljskega fašizma od leta 1920 pa do najnovejšega časa.

— **Italijansko-švicarski trgovinski odnošaji.** V navzočnosti švicarskega opolnomočenega ministra v Rimu dr. Petra Vielija je bila te dni pod predsedstvom comm. Adolfa Tschudija glavna skupščina švicarske trgovinske zbornice v Italiji. Skupščina se je vršila v Milanu. Predsednik je pozdravil novega opolnomočenega ministra dr. Vielija, ki je prvič na službenem obisku v Milanu, nadalje generalnega konzula Brennija in generalnega tajnika dr. Humma. Nato je izčrpno poročal o plodonosnem delovanju omenjene zbornice v preteklem letu. Ob sklepu je izrazil dr. Vieli svoje zadovoljstvo spričo zbornične vzgledne delavnosti in je očrtal italijansko švicarske politično-gospodarske in trgovinske odnošaje. Naloga švicarske trgovinske zbornice v Italiji je, da te odnošaje čim bolj utrdi in poglobi.

— **Vzorna delavnost Italijanske akademije.** Iz Rima poročajo: V svojih rednih sejah v marcu, ki so bile na Kr. Italijanski akademiji, so akademiki posameznih razredov nadaljevali z obravnavanjem sporeda razdelitve akademskih nagrad, ki bodo sporočene na javnem zasedanju dne 21. aprila. V razredu moralnih ter zgodovinskih znanosti je razpravljal Karol Anti o izvoru grškega gledališča. Zatem so predavali akademiki Avgust Manzini, Guido Mazzoni in Friderik Paletta o raznih znanstvenih izsledkih. V razredu fizikalne, matematične in prirodoslovne vede pa sta razpravljala akademika Gian Alberto Blano in Anton Carreli o svojih najnovejših znanstvenih dognanjih.

— **Zlata svetinja v spomin junaško padlemu topniškemu podporočniku.** Zlata svetinja je bila podeljena v počastitev spomina podporočnika Julija Ribolija iz Castellona pri Cremoni, ki se je bojeval proti sovražniku do poslednjega srčnega utripa. Srebna svetinja je bila podeljena v spomin podporočniku Guidu Paloti iz Forlija ter višjemu kaporalu Salviju Felliniju iz Novellare.

— **Na polju slave** sta padla Alojz Ramati iz kraja Bovisio Masciago in padalec Aleksander Santambrogio iz Mede. Oba sta se odlikovala na bojiščih.

— **Junaška smrt.** Na tuniškem bojišču je umrl junaške smrti letalec Guido Pegori iz kraja San Felice. Pokojnik je izšel iz fašijskih mladinskih organizacij. Zapušča ženo in otroka.

— **Papežev nečak se je ponesrečil.** Kakor poročajo iz Arezza, je bil prepeljan v bolnišnico v Foikanu markiz Ivan Gerini-Pacelli, nečak papeža Pija XII., ki se je pri nesrečnem padcu poškodoval na desni rami.

— **Teličkl-trojčki.** V kraju Villa Cognento pri Modeni je povrgla krava v hlevu posestnika Alda Molinarija tri telička, ki so vsi ostali pri življenju. Slični primeri so precej redki. Vsi trije telički so dobro raščeni in vzbujajo zanimanje številnih vaščanov, ki si jih prihajajo ogledovat.

— **Sanje so ji napovedale smrt moža, ki je ob njem vso noč spala.** Iz Castelfranca Veneta poročajo o nenavadnem doživljaju mlade žene, ki je šla zvečer spat skupno s svojim 33-letnim možem Benjaminom Pilicarpijem. Ponoči je imela razburljive sanje. Sanjala je, da jo kliče umirajoči mož na pomoč. Vznemirljive sanje so jo prebudile, prižgala je luč in pričela klicati svojega moža, ob katerem je vso noč spala. Prijela ga je za desnico, ki pa je bila negibna. Zaman ga je klicala, da bi ga zbudila. Spoznala je, da je mož mrtev. Zdravnik je dognal, da je umrl zaradi srčne kapi. Pokojni Policarpi zapušča globoko žalujočo vdovo in štiri otroke.

— **Srečonosne loterijske številke.** Dne 3. aprila t. l. so bile izžrebane sledeče loterijske številke: Bari 50, 29, 3, 63 in 13. Florenca 7, 71, 43, 5, 76. Genova 87, 4, 80, 28 in 53. Milan 89, 19, 50, 75 in 90. Neapelj 67, 71, 3, 27 in 68. Palermo 18, 69, 60, 79 in 46. Rim 80, 24, 49- 10 in 42. Turin 30, 80, 12, 81 in 31. Benetke 82, 83, 58, 36 in 39.

— **Nove zanimive izkopanine v Herkulanu in Amalfiju.** Pri izkopavanjih v Herkulanu je bil odkrit te dni kipec iz grškega marmorja, predstavljajoč dečka Erosa, svirajočega na liri. Hrbet in glava sta popolnoma ohranjena. V Amalfiju se nadaljujejo restavracijska dela in je bila odkrita staroslavna amalfijska stolnica. Razen tega so bile izkopane tudi druge starinske zanimivosti.

— **Umetnost v Dalmaziji.** Posebni dopolnilni vestnik za Dalmazijo ki ga izdaja agencija »Agit«, poroča: Na pobudo zarskega odseka Zavoda za faš. kulturo je bil organiziran poseben ciklus predavanj o dalmazijski umetnosti. Namen omenjenega cikla predavanj je bil prikazati razvoj, bogastvo dalmazijske umetnosti od rimskih časov do današnjih dni.

— **Poletni ribolov v Dalmaziji l. 1943.** V Službenem listu dalmazijskega gubernija je bila objavljena odredba, ki urejuje poletni ribolov ob dalmazijski obali za l. 1943. V vodah zarskega in spalatskega področja je dovoljen nočni ribolov od 24 aprila do 8. oktobra. V vodah cattarske pokrajine bo dovoljen poletni ribolov v skladu z ureditvijo ribolova v področju Bocche. Razen tega bo dovoljen, kakor poroča agencija »Agit«, pomladni nočni ribolov od 25. marca do 14. aprila ter jesenski ribolov od 17 oktobra do 6. novembra. Razvoj ribištva ob dalmazijski obali je bil doslej predmet številnih ukrepov in odredb s strani dalmazijskega gubernija, ki si zelo prizadeva za njegovo preureditev in povzdigo. Dosedanji uspehi so bili zadovoljivi z vidika povečane proizvodnje.

— **Pomembno delo o furlanski srednjeveški umetnosti.** Furlanski odsek Kr. zastopstva za domovinsko zgodovino treh Venezij je pripravil objavo pomembnega umetnostnega dela, ki izide te dni. Naslov te dragocene publikacije je: »Furlanski spomeniki od IV. do XI. stoletja.« Zasluge gredo pri tem prof. Karolu Cecchelliju, profesorju krščanske in srednjeveške arheologije na rimskem vseučilišču, ter avtorju številnih umetnostnih publikacij ter piscu nedavno izišle knjige o rimskih cerkvah. Namen dela »Furlanski spomeniki od IV. do XI. stoletja« je predvsem prikazati umetnostno bogastvo furlanske zemlje. Tako je posvečen prvi zvezek zgodovinsko slikovitemu Cividalu. Drugi zvezek se nanaša na umetnostne spomenike Aquileje, Genove in Grada. Eden od nadaljnjih zvezkov vsebuje dragoceno zgodovinsko umetnostno gradivo Règhene, Udina in Zuglia Carnica. V pomembnem delu so ovekovečeni spomeniki, katerih zgodovinska in umetnostna pomembnost priteguje zanimanje arheologov vsega sveta, saj so starinska furlanska tla posejana s spomeniki, ki so edinstvenega pomena ne samo za spoznavanje umetnostnih dragocenosti Italije, ampak tudi Evrope in Vzhoda. Omeniti je predvsem slavno langobardsko svetišče v Cividalu. Vse te dragocenosti so bile predmet intenzivnega študija evropskih arheologov in umetnostnih zgodovinarjev. Prvi zvezek, ki je posvečen cividalskim umetnostno zgodovinskim pomembnostim, obsega nad 300 strani. Drugi zvezek bo natisnjen še to leto in pride v prodajo 1944. Italijansko časopisje objavlja izčrpna strokovna pohvalna poročila ob izitju prvega dela pomembne umetnostno znanstvene publikacije.

— **Lombardska hranilnica za poljedelstvo.** Za cilje poljedelskega pospeševanja je naklonila Hranilnica lombardskih pokrajin znatno vsoto treh milijonov lir.

— **Nesreče.** Od sobote do včeraj so bili sprejeti v ljubljansko bolnico naslednji ponesrečenci. Ignac Pajk, 50-letni čevljar iz Višnje gore, si je pri padcu zlomil levo nogo. — Amalija Volk, 37-letna poštna uradnica iz Ljubljane, se je s steklom vrezala v desnico. — Nikolaja Korošca, 20-letnega sina hišarja iz Bizovika, je brat po nesreči sunil z drogom v obraz ter ga ranil. — Fr. Krenos, 50-letni posestnik iz Zaloga, se je pri padcu ranil na desni nogi. — Albino Štrukljevo, 30-letno ženo kočarja iz Črnomlja, je krava sunila v oko.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO UNION — TELEFON 22-21

»Svojo knjigo sem sežgal... Ko sem jo pisal, nisem še poznal življenja.. Začeti moram znova...«

Idealist Jakob

V glavnih vlogah: **Marina Berti, Tina Lattanzi, Massimo Serato, Andrea Checchi** itd.

Predstave dnevno ob 15.30, 17.30 in 19.30; ob nedeljah in praznikih pa še matineja ob 10.30 uri

KINO MATICA TELEFON 22-41

Dnevno ob **17.30** in **19.30** odlična muzikalna veseloigra z baritonistom **Gino Bechijem** v glavni vlogi. Operetne arije in najnovejše popevke! Soigralci: **Carlo Campanini, Irasema Dilian, Paolo Stoppa**

Kjer prepirata se dva

Dnevno ob **15.30 Alida Vali** in **Andrea Checchi** v ljubki igri iz dekliškega internata

Ura kemije

Novo: KINO SLOGA Novo:

Ne zamudite ogledati si najlepše delo slavne pevke **Marije Cebotari** v velefilmu

Odesa v plamenih

V glavni vlogi še **Carlo Ninchi** in **Rubi Dalma.** Film nagrajen na zadnji kinematografski razstavi v Benetkah.

Predstave od danes dalje ob 14., 15.50, 17.40 in 19.30

IZ LJUBLJANE

—lj **Včeraj najtoplejši dan doslej v tem letu.** Čeprav je bilo včeraj zjutraj še občutno hladno, saj je minimalna temperatura znašala —1.2°, se je vendar popoldne tako ogrelo, da je bil včerajšnji dan doslej najtoplejši v tej pomladi. Maksimalna temperatura je dosegla 19.3°. Tako zelo se je ogrelo, ker je bilo dopoldne mirno in jasno, popoldne je pa solncu pomagal greti še jug. Kljub močnemu jugu je ostalo nebo povsem jasno. Malo je bilo oblačno ponoči. Jug se je ponoči unesel in zjutraj je pihal sever. Davi ob solnčnem vzhodu je bilo malo oblačno, potem so se pa oblaki zopet povsem razpršili. Minimalna temperatura je znašala 2.4°. Zračni tlak je zelo popustil, za celih 5 mm od včeraj, a kaže, da se je davi zopet ustalil ter da bo vreme še ostalo lepo.

—lj **Za stare onemogle Ljubljančane** je ga. **Marija Zajc,** trgovka v Stritarjevi ulici št. 6 podarila 100 L v počastitev spomina ge. Marije Črnagoj-Franzl, **lekarna Bohinc,** Rimska cesta 31, je pa za stare Ljubljančane v mestnem zavetišču za onemogle v Japljevi ulici podarila 1000 L v počastitev spomina mr. phr. Janka Koritzkega. Mestno županstvo izreka dobrotnikom mestnega zavetišča za onemogle najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastitev raine z dobrimi deli!

—lj **Obrtniki,** ki so zaprosili za dodelitev bencina in petroleja, naj takoj dvignejo nakaznice pri Pokrajinskem svetu korporacij v Beethovnovi ulici št. 10, ker bodo sicer nakaznice zapadle.

—lj **Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I** priredi v sredo 7. t. m. ob 18.30 v dvorani Kmetijske družbe na Novem trgu 3 specialno predavanje z naslovom »Krompir in fižol, njih saditev in gojitev«. Predaval bo g. inž. Ivan Zaplotnik. Člani in gostje vabljeni.

Z Gorenjskega

— **Življenje in umiranje.** V cerkljanski občini je bilo v marcu rojenih 6 otrok, umrli so pa Ivanka Žagar, Ana Mušič in Marijana Teran. V Kamni gorici sta se poročila Alojz Bratina in Terezija Šolar, umrla sta pa Ana Golmajer iz Sp. Lipnice in Marija Černe roj. Mulej, ki je bivala zadnje čase v Radovljici. Stara je bila šele 28 let in umrla je kot žrtev materinstva. Bilaa je urdnica pri dež. svetu v Radovljici in soproga viš. orožniškega stražmojstra Franca Černeta.

— **Oddaja klavne živine.** Pred vojno živinoreja na Gorenjskem ni imela izključno lastne gospodarske podlage, temveč je bila deloma navezana na kupljeno krmo. Kmetovalec nič ne prihrani, če živino slabo krmi, temveč si sam škoduje. Bolje je imeti manj živine in to krmiti dobro, kakor pa več živine slabo krmiti. To velja zlasti za krave. Na to so bili opozorjeni kmetovalci zadnje dni, ko je povpraševanje po živini na Gorenjskem veliko.

— **Jubilej kamniškega slikarja Koželja.** Znani kamniški slikar Maks Koželj, ki je razstavil svoja dela na umetnostni in obrtni razstavi v Kamniku, je praznoval te dni 60letnico rojstva.

Rdeči križ poroča

V Poizvedovalnem uradu Italijanskega Rdečega križa, avtonomna sekcija v Ljubljani, Via Ariella Rea (Gosposvetska cesta 2/II, naj se med uradnimi urami od 8.30 do 12 javijo:

Diz Ivan, Jevševar Zdenko, **Mastnak** Ana, odvetnik Toš Franjo, strojni ključavničar Zupan Anton; dalje osebe, ki so poslale pakete naslednjim: Velde Alojz, Sever Franc, Fourza, [illegible] Sečnik Jože, Hočevar Ivan, Boh Franc, Muster Jože, Zajc Vinko, Kogina Ivan, Vidic Stanislav, Vidic Anton, Fink Franc, Marinč Martin, Kasi Adolf, Zupančič, Švajger Franc, Peterle Alojz, Peršin Gabrijel, Černič Franc, Zalar Matic, Arko Anton, Šprecer Ana, Staruša Ivan, Staniša Jože, Mamilovič Avgust.

Paketi za vojne ujetnike civ. internirance, konfinirance in jetnike v zaporih se sprejemajo od 5. aprila t. l. dalje vsak delavnik pa nastopnem redu (za prejemnike z začetnimi črkami imen): pondeljek: A, F, C, Č; torek: D, E, F, G, H; sreda: I, J, K, L; četrtek: M, N, O, P; petek: R, S, Š, T; sobota: U, V, Z, Ž. — Čas sprejema od pol 9 do pol 12 in od pol 4 do pol 6, ob sobotah samo od pol 9 do pol 12.

Radio Ljubljana

SREDA, 7. APRILA 1943/XXI.

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Komorna glasba. 13.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.12: Orkester vodi dirigent Gallino. 13.45: Operna glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza. 14.30: Koncert Trja Emona. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 17.15: Koncert kitarista Stanka Preka. 17.35: Godalni orkester vodi dirigent Angelo. 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pesmi in napevi. 20.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 19.45: Pesmi in napevi. 20.00: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Radio za družino. 21.25: Devet Beethovnovih simfonij: Simfonija št. 5 op. 67 — vodi dirigent Herbert von Karajon. 22.00: Operetna glasba na ploščah. 22.10: Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 22.45: Poročila v italijanščini.

MALI OGLASI

KLOBUČARNA »PAJK« vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov. — Se priporoča **Rudolf Pajk,** Ljubljana, Sv. Petra cesta 38, Miklošičeva cesta 12 (nasproti hotela Union).

STARO GUMO in gumaste odpadke plača najbolje »Metalia« nasproti Delavskega doma.

TRAJNO ONDULACIJO s šestmesečno garancijo v modernih frizurah vam napravi — »Salon Merlak«, Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 76.

INSERIRAJ v „Slov. Narodu“

Grande vendita fisarmoniche Modelli 1943-XXI

La SOC. ITALIANA **NOTA D'ORO** di OSIMO (Ancona)

avvisa l'affezionata Clientela che sono pronti i nuovi modelli »Italia« e »Impero« 1943. Ai primi acquirenti la NOTA D'ORO offre a prezzi speciali le seguenti 300 fisarmoniche:

N. 200 mod. ITALIA, 34 tasti, gumbov. 60 bassi, basov, voci in glasov 2ª—4ª per za L. 1600

N. 100 mod. IMPERO, 41 tasti, gumbov. 120 bassi, basov. voci in glasov 3ª—5ª, 1 reg. per za L. 2600

Modello »ITALIA« Forma aerodinamica — Tastiera brevettata in alluminio — Voci di forte tonalità in 2a e in 4a — Fondi di betulla e pelle — Decorazioni cromate — Garanzia 5 anni

Model »ITALIA« Aerodinamična oblika — Tastatura patentirana iz aluminija — Močan glas v 2. in 4. — Dno iz betule in usnja — Pokromani okraski — Troletno jamstvo

Nei prezzi suddetti è compresa l'elegante e robusta CUSTODIA in fibrone nero, fabbricata appositamente da una delle primarie Valigerie Italiane

Inviare l'importo con l'ordinazione, unitamente a questa inserzione, alla

Soc. Ital. NOTA D'ORO

OSIMO (Ancona)

Tutte le nostre armoniche sono modernissime - Fabbricate con materiali di prima qualità — Vendute con certificato di garanzia.

Vse naše harmonike so najmodernejše — Izdelane so iz prvovrstnega blaga — Prodajamo jih z jamstvenim potrdilom.

Velika prodaja harmonik Modeli 1943-XXI

NOTA D'ORO di OSIMO (Ancona)

obvešča svoje drage stranke, da so izgotovljeni novi modeli »Italia« in »Impero« 1943. Prvim kupcem nudi NOTA D'ORO po posebnih cenah sledečih 300 harmonik:

V omenjenih cenah je vključena elegantna in trpežna ŠKATLA iz črne fibre, ki jo posebej izgotavlja ena vodečih italijanskih torbarskih tvornic

Pošljite znesek z naročilom skupaj s tem oglasom tvrdki

Modello »IMPERO« Forma aerodinamica — Tastiera brevettata in alluminio — Voci svedesi in 3a e in 5a con registro al cantabile — Montaggio perfetto con pelli scelte — Garanzia 5 anni

Model »IMPERO« Aerodinamična oblika — Tastatura patentirana iz aluminija — Švedski glasovi v 3. in 4. z registrom za petje — Popolna montaža z izbranim usniem — Petletno jamstvo

Pomanjkanje železa povzroča pri rastlinah bledičnost

Železo je rastlinam potrebno pri tvorjenju listnega zelenila — Mnoge vrtne rastline rade obole za bledičnostjo ali klorozo

Ljubljana, 6. aprila

V hranilni vodni raztopini potrebni za vzgojo rastlin v botaničnih laboratorijih mora biti tudi sled železa kakor smo ugotovili že v torek objavljenem članku »Skrivnosti rastlinskega življenja.« Da je železo rastlinam potrebno, vesta vrtnar in kmet, dasi nobenemu ne pride nikoli na misel, da bi kulturnim rastlinam gnojil z umetnimi gnojili, ki vsebujejo tudi železo. Tega je v vsaki zemlji za potrebe rastlin dovolj, saj ga rabijo izredno majhne količine. Vendar se pa tu in tam le pokažejo posledice pomanjkanja železa. Rastlina oboli in postane bledična. To je zanimiv pojav, ki mu velja posvetiti primerno pažnjo.

Železo je rastlinam neogibno potrebno

Čeprav samo v izredno majhnih količinah, je železo rastlinam vendarle nepogrešno. Za prehranjevanje rastlin, za delovanje njihovih najvažnejših prehranjevalnih organov, zelenih (listov) in nezelenih, je železo neobhodno potrebno. Mlade rastline, ki jih gojimo v hranilni vodni raztopini brez železa, kmalu reagirajo na pomanjkanje.

Vidni pojav pomanjkanja železa pri rastlinah je tako imenovana **bledičnost ali kloroza.** Čim se pomanjkanje železa uveljavi, postanejo še rastoči listi bledični ali rumenozeleni, izgube svojo živo zeleno barvo. Barvno izpreminjanje se stopnjuje tako daleč, da so končni listi snežno beli. V rastlini se ne tvori več listno zelenilo ali klorofil. Kakor so pokazali poskusi znastvenikov, je mogoče rastlinsko bledičnost ozdraviti s pravočasnim dovajanjem železa. Če kanemo v hranilno raztopino nekaj kapljic zelo razredčene železne raztopine v obliki galice ali železnega klorida, ozelenijo listi pri ugodni temperaturi znova v nekaj dneh.

Učinek železa na bledične rastline je mogoče opazovati še jasnejše, če napišemo s čopičem namočenim v razredčeno raztopino že omenjenih železnih soli na liste kakšno črko ali besedo. Čez nekaj časa ozelenijo listi na namazanih mestih in na njih se pozna črka ali napisana beseda. Železo je na namazanih mestih proniknilo v celice in povzročilo tvorbo zelenila v klorofilnih zrncih. Za ta poskus so primerni zlasti rahlo mrežasti listi, na primer sončnic. Če želimo doseči, da bi postale rastline v vodni raztopini brez železa bledične, moramo raztopino sestaviti zelo skrbno, ker jim zadostuje za tvorbo zelenila že izredno majhna količina železa. Paziti moramo pri sestavljanju, da preprečimo dostop vsem snovem, ki bi mogle vsebovati tudi najmanjše količine železa.

Pojav bledičnosti pri rastlinah v naravi

Zanimivo je, da tvorijo izkaljene rastlinice raznih rastlin (graha, kapusa, turščice, navadnih buč, navadne grašice itd.), čeprav stoje v raztopini brez železa, običajno prve liste zelene. To jim je mogoče zato, ker vsebuje seme nekaj železne rezerve, ki jo je dobilo od rastline matere. Šele, ko je ta porabljena, so novo zrasli listi klorotični. Zelenilo, ki je za prehranjevanje rastlin velike važnosti, se ne tvori več, rastlina propada in končno preneha živeti. Če ji skušamo pomagati z dovajanjem železa, kakor smo opisali zgoraj, ozelenijo običajno najprej listna rebra, ozelenijo mladi, še rastoči listi, med tem ko razvijejo stari klorotični listi le malo zelenila več, ker so zato izgubili že tvorne sposobnosti.

Bledičnost pa ni pojav, ki ga je izzval samo znanstvenik v svojih laboratorijih, temveč ga lahko pogosto vidimo tudi v naravi. Če opazujemo v drevoredu divjega kostanja natančneje poedina drevesa, najboljše tako, da se postavimo tesno ob deblo in gledamo vzdolž njega v drevesno krono, bomo naredko zagledali med številnimi ozelenelimi vejami tudi take, ki nosijo belkaste ali popolnoma bele liste. Ta pojav je pogost zlasti pri starejših kostanjih. V največjo nevoljo vrtnarjev je pogosto bledična tudi ena napriljubnejših vrtnih cvetlic, hortenzija. Neredko oboli za klorozo njivski slak, ki rase po mnogih njivah.

Strokovnjaki so sestavili posebno listo rastlin, ki na naših vrtovih rade obole za bledičnostjo. Med te rastline spadajo: nekatere vrste hrastov, osladov ali medvejk, kostanjev, magnolij, robinij ali nepravih akacij, jelk, podraščnic in tudi nekatere lončnice.

Vzroki bledičnosti rastlin

Presenetljivo je, da se pri rastlinah, ki žive v zemlji, sploh pojavlja bledičnost. Saj zadostuje za tvorbo zelenila že najmanjša količina železa in ga je toliko vedno v zemlji. Če se bledičnost kljub temu pojavi, so za to odločilni razni vzroki.

Mogoče je, da je železa v zemlji dovolj, da pa ni raztopljeno in ga zato rastline ne morejo usvajati. Često povzroči netopljivost železa v zemlji apno. Pogosto se opazuje bledičnost na hruškah in breskvah, ki kot špalirna drevesa rasejo ob hišnem zidu. Povzroča jo malta na v zemlji se nahajajočem zidu, ob katerem rasejo drevesne korenine.

Mogoče je tudi, da rastlina ali nekateri njeni deli bolehajo, kar preprečuje usvajanje ali asimilacijo železa. Motnje so lahko v koreninah, v sok prevajajočih delih stebla ali v posameznih vejah in vejicah. Klorozi je podvržena v nekaterih krajih tudi vinska trta. Nekateri strokovnjaki so mnenja, da je glavni vzrok prevelika vlaga v apneni zemlji. Ta povzroča v okolici korenin pomanjkanje kislin in koreninsko gnilobo. Z drenažo, rahljanjem zemlje, plitvim krčenjem in uporabo kratkih potaknjencev nastopamo v takih primerih uspešno proti bledičnosti.

Končno se lahko pojavi kloroza tudi na zdravem drevju, če prenaglo rase in se njegovi poganjki tako naglo podaljšujejo ter listi tako naglo tvorijo drug za drugim, da dovedeno železo ne zadostuje trenutni večji potrebi. Tak pojav je mogoče opazovati na drevju, katerega krona je bila med zimskim počitkom otrebljena in je pomladi naglo poganjala.

Kako zdravimo bledičnost

Iz povedanega bo lahko vsak vrtnar povzel, kako se obvaruje nastopanja bledičnosti v določenih primerih. Zanimalo pa ga bo tudi, kako že nastopivšo bledičnost zdravimo.

Mnenje, da je najučinkovitejše zalivanje bledičnih rastlin z razredčenimi raztopinami (1:100) železa, ni popolnoma pravilno. Železo zadrži namreč vrhne plasti zemlje in sploh ne prodre v globlje. Strokovnjaki priporočajo, da zdravimo bledične rastline z dovajanjem zemlji v bližini korenin obolele rastline železnih soli v trdni obliki, in sicer deloma v debelejših, deloma v drobnejših zrnih. Pri tem postopamo na poseben način, ki ga v okviru tega članka ne moremo opisati.

Klorozo je pri sadnem drevju mogoče zdraviti tudi s škropljenjem listja z razredčeno raztopino železne galice (na 1 liter vode 1 g železne galice). Ta sol ne ozdravi samo kloroze, temveč vpliva ugodno tudi na uspevanje sadnega drevja in na tvorbo sadja. Škropiti moramo pred solnčnim zahodom, da kapljice ne izparijo, temveč da jih rastlina vpije.

Prej so znanstveniki domnevali, da vsebuje listno zelenilo samo železo. Ta domneva pa se je izkazala za preuranjeno. Res je železo za tvorjenje zelenila potrebno. Izkazalo pa se je tudi, da je železo prav tako potrebno nezelenim rastlinam (na primer gobam). Ta ugotovitev je vodila do pravilnega sklepa, da pomanjkanje železa moti pravilno delovanje žive rastlinske substance, to je protoplazme ali pratvoriva, ki ga vsebuje vsak najmanjši sestavni del rastline, vsaka celica. Kloroza zato ni neposredna posledica pomanjkanja železa, temveč rezultat teh motenj in šele samo simptom bolnega stanja pratvoriva.

Poleg kloroze poznamo pri rastlinah še druge pojave, ki so ji delno podobni. Ne smemo jih zamenjati. Gre za etioliranje in panaširanje. O etioliranju govorimo tedaj, ko rastlina obledi zaradi pomanjkanja svetlobe. Panaširane rastline pa karaktezirajo lisasti oziroma pisani listi, ki so deloma zeleni, rumeni ali beli in podobno. Za panaširanje še ne vemo, kako nastane in kaj ga povzroča.

Solnčne pege vplivajo na človeka

Zanimiva dognanja ruskega psihofizika Čijevskega

Na soncu so opazili zvezdoslovci v začetku letošnjega leta izredno veliko skupino peg. Združene so bile v čudno obliko. Tri sončne pege približno v velikosti naše zemlje so tvorile pravilen trikotnik. Sončne pege so omenjali že v 13. in 14. stoletju kitajski zvezdoslovci. Peruancem so bile pa znane že v času Inkov. Opazoval jih je pa šele Galilei leta 1610. z novo odkritim daljnogledom. Njegovo delo so nadaljevali pozneje jezuitski pater Christoph Schreiner, Johann Fabricius in Anglež Gariot. Tudi ti so z daljnogledi opazovali na soncu pege in potrdili to, kar je bil ugotovil Galilei leta 1610.

Sončne pege, obsegajoče 80 do 150.000 kvadratnih kilometrov so ogromne votline na površini ognjene sončne oble. Zvezdoslovec Schwabe je na podlagi nad 200 let trajajočih opazovanj drugih zvezdoslovcev leta 1843. ugotovil, da se pojavljajo sončne pege periodično in sicer vsakih 11 do 12 let in da dosegajo v tem času svojo najvišjo in najnižjo mejo. Po točnih ugotovitvah trajajo časovni presledki med enim in drugim minimum sončnih peg 9 do 15 let. Srednji časovni presledek pa znaša 11.25 let. Opazovanja in raziskovanja so tudi pokazala, da je naraščanje sončnih peg po minimu znatno hitreje od pojemanja po maksimu.

Celo v času maksima se sončne pege ne pojavijo na vseh delih sončne površine. Proti obema tečajema so najredkejše, najgostejše pa severno in južno 15 do 20° od ekvatorja. Preko 20 stopinj zopet pojemajo in nad 30° postajajo zopet redkejše. Sonce nosi pege na svojem kroženju okrog osi seboj. Pri opazovanju pege na njenem kroženju okrog sončne osi se da določiti čas kroženja sonca približno na 26 milj.

Kako pa nastanejo sončne pege? Zvezdoslovci si glede tega še niso povsem na jasnem. Postavili so več teorij, ki lahko veljajo vse za pravilne, toda dokaza o pravem izvoru sončnih peg še nimamo. Znanost si prizadeva pojasniti ta naravni pojav in pri tem si pomaga z vsemi sredstvi Praški profesor Zenger trdi, da so sončne pege posledice kroženja planetov Jupitra, Saturna in Urana okrog sonca Izmed teh treh planetov potrebuje Jupiter za svojo po tokrog sonca približno 12 let, torej toliko kolikor znaša srednji časovni prispevek med enim in drugim maksimom sončnih peg.

Sončne pege pa vplivajo tudi na našo zemljo. Že kmalu po njihovem odkritju je bilo to ugotovljeno. Tako je Riccioli leta 1651 izrazil domnevo, da utegnejo biti vremenske spremembe na zemlji v zvezi s sončnimi pegami. Tudi Gerschel, ki je odkril planet Uran, je domneval, da so sončne pege v zvezi z vremenskimi pojavi na zemlji. Tudi moderna znanost ne oporeka vpliva sončnih peg na zemljo. Zdaj vemo, da prihajajo z izžarevanjem iz vesoljstva ogromne energije na zemljo in da zavzema v tem pogledu sonce kot središče po njem nazvanega sistema eno prvih mest. Ne samo, da je sonce regulator dnevnega in letnega časa, po katerem se ravnajo ljudje, živali in rastline, temveč prihajajo od njega tudi drugi vplivi. Znano je, da pomeni vsak maksimum sončnih peg maksimum ogljenih zubljev in protuberanc, iz česar nastane močnejše izžarevanje sonca. In električni vrtinci in magnetični viharji ogromnih obsegov dosežejo našo zemljo, čeprav gre za 150 milijonov kilometrov dolgo pot.

Posledica električnih vrtincev na soncu so napetosti v naši atmosferi, ki jih smatrajo učenjaki za povzročitelje vulkanskih izbruhov, velikih poplav, epidemij in naraščajoče umrljivosti. Praški profesor Zenger je dokazal, da so vsi viharji na zemlji solarnega izvora in da povzročajo električne izpraznitve na soncu v medplanitarni prostor v le-tem ciklonalna premikanja, in da so torej veliki viharji, severni sij, cikloni in električna in magnetična neurja učinki erupcij in drugih izrednih pojavov na soncu. Po najnovejših opazovanjih naj bi taki pojavi na soncu vplivali tudi na magnetno iglo. Prav tako spravljajo učenjaki motnje v radijskih oddajah in sprejemih v zvezo s kozmičnimi vplivi. Motnje se pojavljajo periodično in so v zvezi s kroženjem sonca okrog njegove osi.

Ritem sončnih peg vpliva tudi na ljudi na zemlji. To so pokazala raziskovanja ruskega psihofizika Čijevskega leta 1904. Ta ruski učenjak je s svojimi raziskavanji in opazovanji dognal, da se pokažejo v 2400 letih človeške zgodovine ob minimih sončnih peg samo 5% večjih izprememb v mentaliteti ter religioznih in psihopatičnih epidemij. Ob maksimu sončnih peg se pa poveča ta odstotek na 20, odnosno na 50. S podobnimi raziskavanji se je pečal tudi nemški fizik Mewes, ki se je zanimal v zvezi s sončnimi pegami tudi za najvišje ali najnižje stanje vode.

Tuniško bojišče: sovražni tanki uničeni v nedavnih bojih

Čudna sredstva proti streli

V starih časih se ljudje niso bali samo strele, temveč še bolj grmenja. Zato so vedno razmišljali o sredstvu, ki bi jim pomagalo učinkovito zavarovati se proti streli in gromu. Mogočni rimski cesar Augustus se je posebno bal neviht. Končno je nekdo na njegovem dvoru odkril učinkovito sredstvo proti streli in gromu, namreč kožo morskega psa. Cesar si je dal napraviti plašč iz kože morskega psa in nosil ga je ob vsaki nevihti. Mislil je, da ga bo plašč obvaroval vsake nevarnosti in nesreče. V nekaterih krajih starega rimskega cesarstva so uporabljali ljudje kot zaščitno sredstvo proti streli mehurčke, v katerih imajo strupene kače strup. Pastirji so nosili take mehučke na klobukih in če je prihrumela nevihta, so se zatekli pod visoka drevesa. Če je vendarle treščilo v drevo, so ljudje govorili, da so bogovi kaznovali s strelo pastirja za njegove grehe.

Prokletstvo „belega zlata“

Na enem izmed neobljudenih otočkov pred obalo republike Peru in Čile se je naselil nedavno Portugalec Alfredo Vaquarez. Moderni Robinson si je bil vtepel v glavo, da bo zbiral belo zlato, obstoječe iz blata milijonov pelikanov, živečih na otokih. Kmetovalci v Čile in Peru visoko cenijo ta naravni gnoj, ki ga pa nihče noče zbirati. Kdor ga namreč hoče zbirati, mora računati s tem, da mu bo življenje prikrajšano za nekaj deset let. Tekoči prah prihaja namreč v pljuča in kmalu začne razjedati človeku zdravje. Vaquarez je pred dvema letoma napovedal boj navadnemu prahu. Postavil si je skromno kolibo ter se preskrbel z živili in pitno vodo. Oboje je dobil z ladij, ki so odvažale dragoceno gnojilo. Toda mož v boju ni vzdržal, moči so mu po dveh letih odpovedale in zdaj so ga morali odpeljati z otoka. Bil je že ves izčrpan in skoraj slep. Zdravniki nimajo dosti upanja, da bi mu mogli rešiti življenje, ker ima že močno razjedena pljuča. Belo zlato pelikanov mu je izpodjedlo zdravje.

Notranja kolonizacija v Bolgariji

Roko v roki s smotreno agrarno politiko za zagotovitev prehrane gre v Bolgariji širokopetezna notranja kolonizacijska politika, ki je dosegla v prvem letu razveseljive uspehe. Bolgarija doslej sploh še ni poznala politike naseljevanja prebivalcev na rodovitni zemlji. Doslej so se naseljevali ljudje v Bolgariji samo na razdeljenih komunalnih poljih. Ker pa komunalne zemljiške posesti skoraj sploh ni več na razpolago, je bilo treba to kolonizacijsko politiko zaključiti. Zdaj je vzela država kolonizacijsko politiko v svoje roke. Že bivši kmetijski minister Bagrjanov je predložil sobranju osnutek zakona o notranji kolonizaciji, ki gre za tem, da se prerjejo velike ledine, na katerih se bo naselilo kmečko prebivalstvo.

KRATKO VESELJE

— Gospodična Mira, ali bi bilo vašemu očetu po volji, če bi postal njegov zet?

— Mislim, da bi ga to celo zelo veselilo... Njega vesele vedno nasprotne stvari kakor mene.

Križanka št. 55

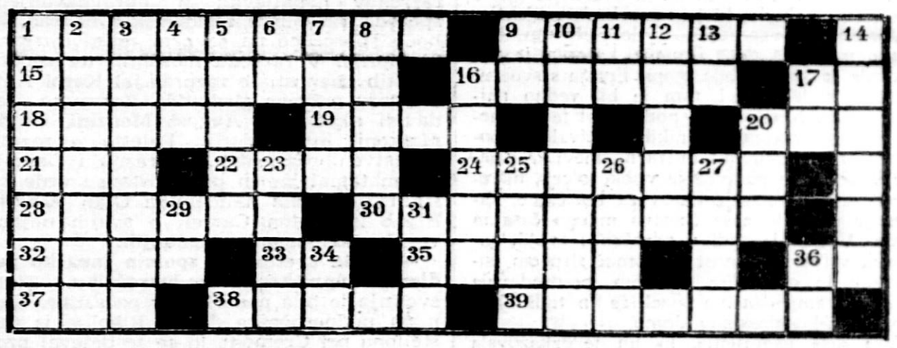

Besede pomenijo:

V o d o r a v i o: 1. postaja ob progi Ljubljana—Trieste, 9. mesto v Bački, 15. pripadnica afriške države, 16. neprijazen, jezen, 17. predlog, 18. srbsko moško ime, 19. grški junak pred Trojo, 20. izvor, začetek, 21. grška boginja, 22. ribja jajca, 24. reka v Zapadni Indiji, 28. obrežna jezera ob morju (Benetke!), 30. pristaš stranke, ki se je udejstvovala v Franciji za časa revolucije, 32. plin, 33. veznik, 35. francoski skladatelj, 36. računska enota v višji matematiki, 37. krojaška potrebščina, 38. večerni ali jutrnji nebesni pojav, 39. izobčenje, prokletstvo.

N a v p i č n o: 1. vsakdanje, naiven, puhel, 2. obljubljati, 3. narodni odpadnik, 4. nadležna žuželka, 5. bolgarsko mesto ob Donavi, 6. začetnici neznančevega imena in priimka, 7. bajeslovni letalec, 8. svetopisemska oseba, 9. igralna karta, 10. koristen, uporabljiv, 11. površinska mera, 12. vrsta kraškega vina, 13. veznik, 14. vrsta užitnih kostanjev, ki rastejo v južnih deželah, 16. lepo vedenje, 17. zanikana oblika pomožnega glagola, 20. šaljiva zgodbica (v dialektu), 23. če je strupena, je nevarna, 25. podzemska hodnika, 26. gosposka hiša, 27. otrok, 29. italijanski spolnik, 31. predplačilo, 34. erbij, 36. veznik.

REŠITEV KRIŽANKE ST. 54.

V o d o r a v n o: 1. Kum, 3. Rabar, 7. Tisa, 10. USA, 12. Ema, 13. onemel, 14. noč, 15. mik, 17. koran, 19. tona, 21. Edi, 23. Iran, 25. la, 26. Unec, 27. ta, 28. Ivan, 31. re, 32. osel, 34. la, 35. veke, 36. imenik, 37. vaja, 38. za, 39. Amon, 41. so, 42. Aron, 44. ve, 46. oder, 48. že, 50. Iser, 52. Rif, 53. kava, 55. dlaka, 58. Aca, 59. Eva, 60. ironik, 61. rov, 62. niz, 63. Paka, 64. anoda, 65. Abo.

N a v p i č n o: 1. komit, 2. Meka, 3. rak, 4. Bor, 5. Anam, 6. Ren, 7. teta, 8. jlo, 9. Ana, 10. učen, 11. Anica, 16. Iravadi, 18. oda, 20. nos, 22. delavec, 24. nikar, 25. leno, 26. ulani, 29. vem, 30. Nin, 31. rese, 32. Oka, 33. evo, 38. Zorin, 40. osa, 43. rok, 45. Erato, 47. Efez, 48. žara, 49. plin, 51. Sava, 53. kap, 54. vik, 55. dna, 56. ako, 57. ara.

GEORGES OHNET: 47

PRODAJALEC STRUPOV

ROMAN

Viharno ploskanje je zaglušilo njegov glas. Kakor skozi meglo je videl, da so vsi njegovi prijatelji vstali in stopili s šopki v rokah k njemu. Čutil je, da mu je Clamiron ovenčal glavo z mirto, ki jo je bil strgal z lestenca. Zaman se je otresal omame, ki se ga je polaščala. Alkohol je bil že zopet postal njegov gospodar. Posrečilo se mu je premagati nenadno telesno slabost, vstal je in kakor da se mu je hipoma zmešalo je pozabil na ves strah, na vse obljube.

— Če naj bo to zadnja skupna pojedina, naj bo vsaj temeljita! — je vzkliknil In z nesigurno roko je segel po vrsti po vseh čašah, polnih različnih vin, ki jih med obedom niti opazil ni bil, in pil je v naglih duških.

Njegovi prijatelji so pa navdušeno vzklikali:

— Ah, stari prijatelj, zdaj vidimo, da si bil in ostaneš naš vodja! Sicer pa, česa bi se bal. Ura je šele dve. Do večera se boš lahko še pošteno naspal. Ne, tvojega samskega stanu ne bomo pokopali, temveč ga sežgemo. Prinesite punča! To bo svečana razsvetljava.

V ozračju, zatemnenem z dimom cigar, so se zasvetili plamenčki ruma, modri in beli so švignili kvišku, padli nazaj in znova oživeli v obliki ognjenih jezikov.

Kristijana je bila obšla neka čudna besnost. Zdelo se je, da se njegov ukročeni razum še upira zmagoviti strasti, toda kos ji ni bil več. Med prešernim smehom je Kristijan razlival goreči punč po prtu. Prt se je vnel, skledice s kompotom s pokale. Takoj so morali poseči vmes natakarji, da bi ogenj ne zajel še pohištva. Vznemirjeni restavrater je prihitel pogledat, kaj se godi. Toda zdelo se je, da je Kristijan pijan še bolj, kakor je bil v najbolj burnih dneh. Strast se je bila nakupičila v njem v dneh treznosti in zdaj je s tem večjo silo bruhnila na dan.

Vertemousse ga je hotel pomiriti, toda Kristijan je zalučal vanj steklenico, ki se ji je njegov prijatelj komaj umaknil in ki je razbila zrcalo za njim na tisoč koščkov. Obenem je Kristijan počil v histeričen smeh, ki mu je skrivil obraz in spačil usta tako, da se mu je že na obrazu poznalo, da mu je vzel alkohol vso razsodnost.

— Pazite, da ne bo nesreče! — je zamrmral Longin.

— Takoj napravimo temu konec, — je odgovoril Clamiron cinično. — Ko bo ležal pod mizo, mu niti na misel ne bo prišlo, da bi koga izmed nas ubil.

Clamiron je pograbil srebrn pladenj, napolnil čašo z vročim punčem in jo postavil pred Kristijana. Z drhtečo roko jo je Kristijan dvignil in jo povešene glave molče izpraznil do dna.

Prestrašeni nad svojim zločinom so ga prijatelji obstopili. Kar je zakričal:

— No, vi, lopovi, zakaj pa ne pijete? Kaj se je zgodilo z vami? Gledate me kakor bik nova vrata. Če smo že začeli piti, se ne bomo ustavili na pol poti. Glej jih no, kako nedolžne se delajo! Saj z likerji sploh še nismo začeli! Naj takoj prineso Vernierovega kraljevskega z žoltim trakom. Danes moramo izkazati čast najboljšemu izdelku našega doma. Ste slišali, natakar?

In ko se zaskrbljeni natakar niti ganil ni, je Kristijan kriknil:

— No, kaj spite? Le čakajte, jaz vas že prebudim!

Pograbil je dve steklenici, razbil eno ob drugo, potem je pa začel s srebrnim pladnjem razbijati po vrsti vse čaše in med divjim režanjem je hotel prevrniti še mizo, pa so mu odpovedale moči. Zamolklo je vzdihnil in omahnil v naslanjač. Oči so mu postale steklene od pijanosti in glava mu je kimala od desne na levo. Nesrečnež ni več vedel, kaj se godi z njim.

V naslednjem trenutku so se odprla vrata salona in na pragu se je pojavila Etiennetta Dharielova v črni obleki, s čipkami na kostanjevih laseh, nekoliko bleda, toda mirna in samozavestna.

— Ah, vas smo pa res pogrešali na naši pojedini, — ji je dejal Longin trpko. — Glejte, v kakšnem stanju je ta nesrečnež!

— No, zdi se mi, da je baš zrel za zakonsko zvezo, — je odgovorila Etiennetta posmehljivo. — Kaj pa nameravate zdaj storiti s tem vzornim ženinom?

— Vrag naj me vzame, če vem, — je odgovoril Vertemousse. — Tu ne more ostati, domov ga pa tudi ne moremo odpeljati.

— Mirno in prijateljsko smo se zabavali, — je pripomnil Clamiron, — on je pa vedno v vsem pretiraval, saj ga poznate.

— Pomagala vam bom, če hočete, — je dejala Etiennetta. — Spravite ga doli v moj avto. Odpeljem ga k sebi na dom in poskrbim, da se iztrezni.

— Nikoli nismo dvomili, da ste mu dobra prijateljica, draga Etiennetta!

— Kajne? Da, tako se maščujem za vso sramoto, kar mi jo je Kristijan nakopal.

Vražji plamen ji je švignil iz oči.

— Stopim naprej, da naročim šoferju, kar je treba. Sledite mi... In če mi njegova rodbina niti zdaj ne bo vsaj malo hvaležna, bom za vedno ozdravljena in nikoli več se ne bom ukvarjala z dobrimi deli.

— Kar pojdi angel, — je zamrmral Clamiron. — In če ti bo kdaj potrebno moje pričevanje, da si res plemenita, ti bom rade volje na razpolago.

Prijel je Kristijana pod roko, Longin ga je prijel z druge strani in z združenimi močmi sta ga odvlekla iz salona. Vertemousse mu je potisnil klobuk na glavo in tako so ga odvlekli, tega živega mrliča, ki so se noge kar šibile pod njim in ki sploh ni vedel, kje je. Odvlekli so ga po stopnicah doli in ga položili v avto.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani